

Jihočeská univerzita vČeských Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Vliv výchovných stylů na regulaci činnosti dětí s médii v rodině

Vedoucí práce: PhDr. Bedřich Jetelina, Th.D.

Autor práce Jindřiška Kahlertová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3.

2020

Bakalářská práce v nezkrácené podobě. Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Technologie není ani dobrá, ani špatná. Je silná a složitá. Využívejme ji, zkoumejme, co všechno dokáže. Ale zároveň se ptejme: „Co dělá s námi?“ Pomalu hledáme rovnováhu, ale podle mne to bude ještě nějakou dobu trvat.

Sherry Turkleyová

Ráda bych tímto poděkovala panu PhDr. Bedřichu Jetelinovi, Th.D. za odborné konzultace a rady v průběhu zpracování této bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	5
1. Teoretická část.....	6
1.1 Pojmové vymezení.....	6
1.2 Volný čas.....	8
1.2.1 Pedagogika volného času.....	8
1.2.2 Volný čas v rodině.....	9
1.3 Média.....	10
1.3.1 Historie rozvoje masových médií.....	10
1.3.2 Obsahová nabídka.....	10
1.3.3 Příležitosti a hrozby z hlediska obsahu.....	11
1.3.4 Hrozby z hlediska časového nadužívání.....	13
1.4 Psychosociální vývoj a digitální média.....	15
1.4.1 Kojenecké období.....	15
1.4.2 Batolecí věk.....	15
1.4.3 Předškolní věk.....	16
1.4.4 Mladší školní věk.....	16
1.4.5 Dospívání.....	17
1.5 Výchova v rodině.....	19
1.5.1 Rodičovské výchovné styly.....	19
1.5.2 Rodičovské internetové styly.....	21
1.5.3 Rodičovská mediace.....	21
2. Praktická část.....	23
2.1 Předmět a cíle.....	23
2.2 Stanovení výzkumné otázky.....	23
2.3 Metodika průzkumného šetření.....	23
2.4 Limity výzkumného šetření.....	24
2.5 Nástroj sběru dat.....	25
2.6 Zpracování dat.....	26
2.6.1 Kategorizace a sumarizace vlivu výchovných stylů.....	26
2.6.2 Kategorizace výroků.....	27
2.6.3 Interpretace výroků.....	27
2.7 Odpovědi na otázky.....	32
2.8 Diskuze.....	35
Závěr.....	37
Seznam zdrojů.....	38
Abstrakt.....	45
Abstract.....	46

Úvod

V zaměstnání se setkávám s dětmi různého věku v jejich rodinném prostředí. Trávím s nimi jejich domácí volný čas v rozmanitých domácnostech. Přes odlišnost věku, typu rodiny i domácího prostředí jedno je stále stejné. Trvale se ukazuje jak silnou přitažlivostí na děti média¹ působí. Vidím jaké strategie děti vyvíjí pro to, aby si zajistili co nejvíce času u přístroje.² Většina rodičů teoretické povědomí o problematice dětského užívání médií má, a přesto tlaku dětí nevědomky a velmi snadno podléhá. V roce 2018 podle studie *EU kids online IV*³ trávilo 18 % českých patnácti až sedmnáctiletých dětí v pracovních dnech sedm a více hodin u činností s médii. O víkendech to tak dělá 34 % dětí. České rodiny mívají jen jednu generaci dětí a je pozdě zjistit až na konci jejího dospívání, že se něco mělo dělat jinak.

Proto je cílem této práce prozkoumat výsledky studií na téma vztahu rodinné výchovy, dětí a digitálních médií. Zajímá mne, dá-li se z nich vypozařovat potřeba změnit postoje a zařité formy klasického řzení výchovy, pokud jde o děti a média. Jako metodu výzkumu jsem si vybrala kvalitativní metaanalýzu.⁴ Kvalitativní výzkum nemá předem danou hypotézu, zajímá se o všechny aspekty problému. Teprve skrze jejich shrnutí, utřídění, prostudování a porovnání se mohou objevit nové vzorce a nové úhly pohledu, ze kterých je potřeba problematiku sledovat. Za pomoci interpretace se pak formulují nově spatřené souvislosti.

V teoretické části práce se věnuji významu volného času pro člověka. K volnému času patří i volnočasová pedagogika, která se v České republice věnuje i rozvoji kulturních a kreativních kompetencí a schopnosti zabývat se kriticky časem volnosti.⁵ Na tuto část navazuje kapitola o médiích. Zde je krátce nastíněn jejich vývoj a podrobněji rozebrány přínosy i nevýhody, které jejich užívání přináší. Jako další je v této práci popsán psychosociální vývoj jedince z hlediska interakce s médii. V poslední době se na něm začínají projeřovat poměrně zásadní vlivy činností s médii a změn životního stylu dětí. Psychosociální vývoj je popsán od narození až k dospívání, protože vývojová období se navzájem podmiňují. Navazuje kapitola o výchově v rodině, o vlivu výchovných stylů a konkrétních výchovných praktik na činnosti dětí s médii.

V praktické části nastiňuji předmět výzkumu a jeho postup od sběru dat, přes jejich analýzu, až k interpretaci. Z výsledku interpretace formuluji odpovědi na výzkumné otázky a naznačuji další otázky v diskuzi. Jako základní zdroje využívám knihy Spitzera: *Kybernemoc!*, Zimbarda a Coulombové: *Odpojený muž*, Nakonečného: *Encyklopedie obecné psychologie*, Řičana: *s dětmi chytře a moudře* a mnoho elektronických zdrojů

Problematice činností dětí s médii se u nás věnuje například Klimeš, Šmahel, Bedrořová, Kršňák, Kopecký, Szotkowski, Panušová, Presová, Švidrnochová, Moravcová a další.

¹ Vysvětleno v pojmovém vymezení.

² Taktěž.

³ Srov. BEDROŠOVÁ, M. a kol. *Report EU kids online IV, EU kids online in the Czech Republic*, s. 8 [online].

⁴ Metaanalýza je metoda porovnávání, vyhodnocování a integrace výzkumných výsledků publikovaných o určitém tématu. PRŮCHA, J. *Metaanalýza v pedagogickém výzkumu*, s. 417 [online].

⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 43 [online].

1. Teoretická část

V této části jsou předložena témata, která se součinnosti dětí a médií⁶ v rodině týkají. Protože se mediální činnosti dětí odehrávají v jejich volném čase, je zde krátce přiblížen jeho význam, jeho chápání volnočasovou pedagogikou a způsoby jeho organizace rodinami. Dále je popsáno téma médií, možnosti jejich využití a jejich působení na dětský vývoj. Posledním tématem této části je rodinná výchova a její vztah k médiím.

1.1 Pojmové vymezení

Za masová média (dále jen **média**) je označován periodický tisk, rozhlasové a televizní vysílání a veřejně dostupná sdělení na internetu. Jejich prostřednictvím probíhá sociální komunikace. Díky technickým, organizačním a distribučním možnostem jsou dostupná neomezenému množství a využívána velkým počtem adresátů.⁷ Pojem „nová média“ se od sedmdesátých let dvacátého století vztahuje ke zkoumání „forem, užití a implikací informačních a komunikačních technologií,“⁸ přičemž „za běžným významem technologických hraček a trendů se ukrývají mnohovrstevnaté vztahy mezi ekonomickými, politickými, behaviorálními, kulturními a institucionálními, stejně jako technologickými fenomény“.⁹ Pro tuto práci jsou důležitá média vyzývající pozornost a mysl člověka na obrazovku přístroje mimo prostor a osoby, které ho obklopují. Vliv rodičů na volný čas dětí trávený u médií je předmětem této práce. Tato činnost může probíhat bez připojení k internetu (**offline**) nebo s připojením k internetu (**online**) a odehrává se v online světě, nebo takzvaném „**kyberprostoru**, který zjednodušeně označuje všechno, co se vyskytuje jako komunikační médium mezi počítači, telefony, tablety, smartphony, hracími konzolami, televizory a všemi dalšími druhy **přístrojů** s možností připojení k internetu“.¹⁰ Může jít o pouhé sledování filmového materiálu nebo o využívání možností **interakce s počítačovým programem** nebo jiným uživatelem.¹¹ Interakcí je rozuměno vzájemné působení a ovlivňování,¹² rodinná výchova by v době dětství měla spravovat a trénovat **zdravé užívání médií** (aktivní a inspirující činnosti, užití pro konkrétní účel, jasně ohraničená zábava v přiměřeném množství, účelná komunikace se známými a v zájmových oblastech), tak aby si vychovávaný jedinec v přechodu k dospělosti dokázal ve vlastní samosprávě řídit **zralé**¹³ užívání médií. Aby se mu to dařilo, potřebuje získat **mediální kompetenci**. Mít kompetenci znamená být vybaven dobře propojeným souborem vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot na dané téma. Tento komplexní soubor uschopňuje člověka k úspěšnému zacházení s tímto tématem v jeho životě. Díky kompetenci se dokáže přiměřeně orientovat, provádět náležitě aktivity a zaujímat prospěšná stanoviska.¹⁴ Zralým způsobem užívá média ten, kdo zná a dokáže rozeznat a zhodnotit jejich šance a rizika a podle nich se rozhodnout o míře jejich používání. Může to znamenat i to, že se v některých oblastech rozhodne k nemediálním

⁶ Vysvětleno v pojmovém vymezení.

⁷ JIRÁK, J.; KÖPPOVÁ, B. *Masová média*, s. 21.

⁸ Srov. LIEVROUW; LIWINGSTONE in MACEK, J. *Poznámky ke studiím nových médií*, s.7 [online].

⁹ Srov. tamtéž, s.7.

¹⁰ SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s.47.

¹¹ Srov. KŮST, F. *Estetické strategie nových médií*, s. 51 [online].

¹² ABZ.CZ Slovník cizích slov [online].

¹³ Srov. *Diagnose:media Vom Kind zum Jugendlichen* [online].

¹⁴ Srov. HUČÍNOVÁ, L. a kol. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*, s.7 [online].

alternativám jednání.¹⁵ Mediální kompetence se týká tématu soužití médií a člověka. Pokud ji označíme za novou kulturní schopnost, neznamená to, že klasické kulturní schopnosti se tím stanou zbytečné. Je důležité zachovat pořadí jejich získávání. Až po získání těch klasických kulturních schopností je mediální kompetence nutnou schopností pro současnost. Ukazuje se, že vytvoření běžných schopností a dovedností je základní kámen pro výchovu k mediální kompetenci. Kdo chce dětem zajistit správný nástup na cestu do budoucnosti, musí nejprve zajistit získání základních schopností dovedností a hodnot.¹⁶

¹⁵ Srov. Diagnose:media, *Vom Kind zum Jugendlichen (10 – 16 Jahre)* [online].

¹⁶ Srov. BUERMANN, U. *Der richtige Weg zur Medienkompetenz* [online].

1.2 Volný čas

„Volný čas můžeme chápat dvojím protikladným způsobem – buď jako ‚sociální vymoženost‘ nebo jako důsledek pokračující průmyslové racionalizace.“¹⁷ Tématu zacházení s volným časem se věnuje pedagogika volného času.¹⁸ Volný čas je podle její teorie časem svobody.¹⁹ Svoboda se projevuje ve volbě činností, kterými se volný čas zaplňuje. Ty přinášejí člověku uspokojení a možnost seberealizace nebo relaxace. „Pojem volného času není podle její teorie vhodný pro označení činnosti zahálčivých vrstev, které nemají nutnost ve svém životě pracovat. Volný čas v moderním slova smyslu nejprve předpokládá práci.“²⁰

1.2.1 Pedagogika volného času

Pedagogika volného času se rozvíjí na začátku 20. století. Její představitelé si berou za cíl pozitivní ovlivňování života mládeže ve volném čase. Věnuje se historii, vývoji a definici volného času. Studuje, jak lidé volný čas v současnosti prožívají. Věnuje se výchově všech věkových skupin k hodnotnému využívání volného času.²¹ „Mezi významné světové představitelé pedagogiky volného času patří zejména Opaschovski (Německo), Dumazedier (Francie), Wroczynski (Polsko).“²²

Opravdový volný čas začal být lidem k dispozici, až když jejich práci začaly přebírat stroje, to přineslo velké společenské změny. Až do začátku 19. století byl volný čas výsadou vyšších společenských tříd. Během 19. a 20. století tento prostor svobody dobývají široké vrstvy obyvatelstva.²³ Volný čas je časem aktivit, které si lidé volí podle svého vlastního zájmu, tyto činnosti mohou přinášet hluboké zážitky a utvářet podstatnou část soukromého života.²⁴

Aktivity volnočasové pedagogiky nabízejí rozsáhlé možnosti vzdělávacích a relaxačních aktivit lidem všech věkových kategorií. Základy volnočasové kompetence se pokládají v dětství a v rodině. v rámci volnočasových činností opouští mladší děti poprvé rodinu. Volný čas je pro ně prostředkem k osamostatňování a pomocníkem v získávání důvěry ve vnější svět. Dospívajícím pak umožňuje naplnit vysokou potřebu stimulace a komunikace skrze zážitky a vztah k vrstevníkům.²⁵

Volnočasová pedagogika plní rozmanité funkce. Jsou to výchovné a rozvojové funkce, které zajišťují rozvoj schopností a dovedností, získávání nových návyků a učení nových dovedností. Zdravotní funkce podporují u dětí usměrňování režimu dne, vedou je k pohybovým aktivitám, k relaxaci a duševnímu rozvoji. Sociální funkce působí na podporu sociálních vztahů a rozvoj kamarádství, na pomoc při řešení konfliktů a rozvíjení komunikace. Preventivní funkce ovlivňují prevenci rizikového chování, dávají pozitivní příklad pedagoga, napomáhají vedení dětí k zájmu o nějakou oblast, posilují sebevědomí a sebeuvědomění.²⁶ Cílem volnočasové pedagogiky je rozvíjet kompetence, které člověku umožňují trávit život hodnotným způsobem. Jedná se o sociální a komunikativní kompetence k budování dobrých vyvážených vztahů a prospolečenskému chování.

¹⁷ KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 18.

¹⁸ Srov. PŠENÍČKA, M. *Pedagogika volného času*, s.1 [online].

¹⁹ Srov. DUMAZEDIER, J. *Volný čas*, s. 444 [online].

²⁰ Tamtéž, s. 444.

²¹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 14 [online].

²² PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*, s. 9[online].

²³ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s.19 [online].

²⁴ Srov. tamtéž, s. 19.

²⁵ Srov. tamtéž, s. 28.

²⁶ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*, s. 15 [online].

Kulturní kompetence tvoří schopnosti kriticky se zabývat i oblastmi života, které nejsou zaměřeny na bezprostřední účel a kreativní kompetence, rozvíjejí životní tvořivost.²⁷

1.2.2 Volný čas v rodině

Využívání volného času vypovídá o životním stylu rodiny a celkové angažovanosti rodičů. Svým životním stylem a řádem by rodiče měli být dětem dobrým příkladem. Mělo by to tak být ve vztahu k práci i k plánování a zužitkování volného času.²⁸

Volný čas v rodině mohou její členové trávit každý zvlášť podle svých představ, nebo všichni dohromady při společných aktivitách. Obě formy trávení volného času v rodině jsou potřebné a prospěšné. Přispívají ke zdravým vztahům v rodině. Technická revoluce, stejně jako ve výrobě přinesla i v rodinách osvobození od práce. Matky a jim pomáhající starší děti, které tyto práce měly v minulosti na starosti, získaly množství volného času navíc.

Pokud je u rodičů souběh povolání s dlouhou odpolední pracovní dobou, znamená to pro mnoho starších dětí, že se odpoledne o sebe starají samy. Dobře organizující rodiče dovedou dětem jejich čas systematicky uspořádat tak, aby je po dobu své nepřítomnosti zaměstnali. Pro zabavení a rozvoj sportovních, uměleckých či výtvarných dispozic vyplňují jejich čas organizovanými zájmovými aktivitami. Rodiče, kteří z nějakého důvodu takto organizovat nemohou, spoléhají na rozumnost svých starších dětí a očekávají, že si své povinnosti a zábavu zajistí samy.

Podle výzkumu *Rodiče a výchova v roce 2010*²⁹ byly nejčastější volnočasové aktivity dětí sledování televize. Druhou nejčastější činností bylo trávení času u počítače, děti z akademických rodin u něj trávily více času než z rodin dělnických. Následovaly návštěvy kroužků, kde jsou v popředí rodiny akademické. Jako následující je umístěn čas v družině nebo s kamarády, tímto způsobem tráví více času děti z dělnických než z akademických rodin. Jako tři nejoblíbenější společné aktivity rodiny jmenují vydatné povídání, chození na výlety do přírody a hraní her. Dalšími významnými aktivitami pro soužití rodiny jsou společné stolování a společný sport.³⁰

²⁷ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s 43 [online].

²⁸ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*, s. 29 [online].

²⁹ Srov. ŠPAČEK, O. a kol. *Rodiče a výchova 2010*, s. 5 [online].

³⁰ Srov. tamtéž, s 15 [online].

1.3 Média

„Masová média jsou součástí a iniciátorem svérázné, celospolečenské, historickým vývojem podmíněné komunikační aktivity člověka. Mediální komunikace je každá mezilidská komunikace, na jejíž realizaci se podílejí (nebo ji přímo iniciují) jakákoli tištěná, vysílací či síťová média.“³¹

1.3.1 Historie rozvoje masových médií

Slovník cizích slov vykládá slovo „médiu“ jako zprostředkující činitel.³² Pro přenos informací v dávnověku mohl sloužit kámen, hliněná destička nebo oslí kůže. Vynález papíru byl předpokladem pohodlného zaznamenávání zpráv. Knihtisk pak umožnil jejich šíření k velkému množství adresátů. Od poloviny 15. století byl papír hlavním nosičem zpráv. Na začátku 20. století se k němu připojilo vysílání rádia. Ve 30. letech téhož století to bylo další vysílací médium televize. Tato dvě oblíbená média byla na konci 20. století doplněna internetem, médiem síťovým.

Atraktivita médií s jejich vývojem rostla, zatímco papír mohl přenášet jen statická zobrazení, rádio rozeznělo byty příjemců zprávami i hudbou. Televize dodala pohyblivé a později i barevné obrazy zpráv a emotivních lidských příběhů. Digitální síťové médium dokáže reagovat na akce diváků. Později pak dokonce propojit akce jednotlivých diváků v reálném čase mezi sebou.³³

Technický vývoj změnil poměrně rychle sálové počítače na přenositelné kapesní přístroje. Interaktivita příjmu, široké možnosti nabídky a komunikace s jinými uživateli je pro diváka atraktivní a z velké části naplňuje jeho potřeby komunikace a sebeúčinnosti. Jiráková a Köpplová označují: „Mediovaná sdělení za zvláštní druh zboží, (...), které je nabízeno jako komodita, (...) podle toho, jak dokáže přinést zisk.“³⁴

1.3.2 Obsahová nabídka

Média plní funkce při podpoře řádu a kontinuity společnosti. Je to funkce informování o dění ve světě i na státní politické scéně. Další je funkce socializace vytvářená vysvětlováním významů a komentováním událostí ve společenském dění a zřízení. Socializace probíhá i za pomoci zobrazování autorit, norem a určování priorit. Třetí funkcí je kontinuita zobrazováním kulturních a dějinných vývoje. Další funkcí je samozřejmě zábava, u které se předpokládá rozptýlení a odreagování za účelem uvolnění napětí. Jako poslední funkce je označeno agitování společnosti pro významné hodnotové cíle.³⁵ Co se týká digitálních médií a dětí, tyto funkce se zde projevují podobně.

V režimu offline, ve kterém většinou s digitálními médii pracují mladší děti, jsou v nabídce naučné a inspirující hry a filmy z různorodých oblastí vědy a kultury. K relaxaci slouží dětem možnost sledovat mnoho druhů pohádek klasických i moderních. Jako tvořivá inspirace se dají nalézt interaktivní kreativní, zábavné a výukové programy.

Online režim dává uživatelům možnost zavítat do encyklopedických sbírek poznatků a vědomostí lidstva. V nabídce jsou dálková studia a kurzy. Je možno přečíst a shlédnout nejnovější i historické publicistické informace a podívat se kamkoliv ve světě na tamní způsob života, práce

³¹ JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*, s. 24.

³² SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, scs.abz.cz [online].

³³ Srov. JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*, s. 44.

³⁴ Tamtéž, s. 42.

³⁵ Srov. tamtéž, s. 94.

i zábavy. Nechá se sledovat letecký provoz, globální vývoj počasí nebo se dá spolupracovat s vesmírným centrem na druhé straně zeměkoule.

V současnosti se při užívání digitálních médií nabízí velké množství zábavy různé kvality. v nabídce jsou digitální hry, které jsou moderním způsobem sebevyjádření vývojářů i hráčů.³⁶ Jejich škála se rozpíná od naučných přes tvořivé až k drsným a násilným. Hry pro herní konzole vybízejí k pohybu či produkci hudby. Je možno navštěvovat sociální sítě. Inspirovat se v tvořivé činnosti, osobně tvořit a vystavovat svá filmová, literární a praktická díla. Dají se vyhledávat informace a lidé stejných zájmů. Lze poslouchat hudbu, shlížet profesionální filmy i laická videa různých kvalit a ze všech oborů lidské činnosti. Mnohé z těchto činností byly jen přesunuty z analogového do digitálního prostoru. Ten dává lepší kvalitu a možnost přesunu větších objemů dat. Způsob a účel užívání je různorodý, může to být pasivní konzum, komunikace, interaktivní konzum, hry, browsing, tvořivé a jiné aktivity.

Přes veškerou rozmanitost dávají dospívající shodně přednost dvěma hlavním aktivitám. Sledování televize a videí a poslouchání hudby. Věnují mu nejvíce času a shodují se v něm i přes rozdíly věku, pohlaví, etnicity a socioekonomických poměrů.³⁷ Za nimi jsou v podobné míře komunikace s rodinou a kamarády, sociální sítě a hraní online her. Je tomu tak i u českých dětí.³⁸ Konzum pasivní nebo interaktivní v obrovské míře převyšuje tvoření. Ve studii *Common Sense Census* připadají v roce 2015 na tvořivé aktivity 3 % celkového času dospívajících.³⁹ Ve srovnání po 4 letech⁴⁰ jsou to stále 3 %, zatímco čas sledování videí se zhruba zdvojnásobil.

1.3.3 Příležitosti a hrozby z hlediska obsahu

„V médiích a jejich možnostech vidíme hodnotu a naději. Možnosti k učení, komunikaci a tvoření však využívá jen velmi málo dětí. Namísto využívání kreativních příležitostí, které jim přístup k technologiím poskytuje, pozorujeme, že se děti cítí stále více úzkostlivě a izolovaně. Naše nejzranitelnější populace, naše děti, jsou navigovány stále sofistikovanějšími výzvami neregulovaných médií, jejichž činitelé mají jen malý ohled na dětské zdraví nebo pohodu.“⁴¹

Ve světě vědy a práce pod správou odborníků na výpočetní techniku má digitální zpracování dat obrovský přínos. V rodinách a volném čase je ovšem potřeba, aby užívání médií podléhalo spolehlivým a rozumným pravidlům. Je to proto, že se začíná projevat negativní vliv činností s médii na lidský vývoj. Velmi pomalu na něm začíná být zřetelná, donedávna podceňovaná, zálučná hrozba účinků neřízeného a nadměrného užívání médií v dětství. Protože se jedná o hromadný fenomén může nabrat až takových rozměrů, že bude mít nežádoucí účinky na kulturní, etický i společenský život naší doby.⁴² Pro zachování zdravého dětského vývoje je nutné vědomí rodičů o důležitosti řízení činností s médii a hrozcích nebezpečích. Pokud z jejich strany dochází k výběru vhodných materiálů, je možné z internetu vytěžit mnoho zajímavých, pozitivních, poučných i relaxačních témat a činností. Těmi lze rodinný život a přehled dětí o světě obohatit. Na

³⁶ Srov. MIŠKOV, J. *Gameart – digitální hry a současná vizuální kultura*, s. 46 [online].

³⁷ Srov. RIDEOUT, V.; M.A.; VJR Consulting Inc. *The common sense census*, s. 85 [online].

³⁸ Srov. BEDROŠOVÁ, M. a kol. *Report EU kids online IV*, s. 9 [online].

³⁹ Srov. RIDEOUT, V.; M.A.; VJR Consulting Inc. *The common sense census*, s. 16 [online].

⁴⁰ Srov. RIDEOUT, V.; Robb, M. B. *The Common Sense census: Media use by tweens and teens, 2019*, s. 5 a 9 [online].

⁴¹ Steyer, J. P. in RIDEOUT, V.; Robb, M. B. *The Common Sense census: Media use by tweens and teens, 2019*, s. 1 [online].

⁴² Srov. ŘÍČAN, P. *S dětmi chytře a moudře*, s. 107.

rodiče to ovšem klade zvýšené nároky. Vyžaduje to jejich čas pro výběr programů a čas pro přítomnost s dítětem u média. Protože většina dětí nedělá to rozumnější, ale spíše to příjemnější,⁴³ je potřeba kontrola. Od prvních okamžiků u přístroje je třeba záměrné vedení dítěte ke zdravému užívání médií. Až přijde čas, kdy se dítě u obrazovky bude chtít osamostatnit, musí mít zažité základní způsoby jak se u ní chovat a znát jasná pravidla a podmínky samostatného užívání. Musí je uznávat a být si vědomo toho, že jim stále podléhá. Musí v tu chvíli znát všechna bezpečnostní opatření, zásady správného chování a hrozby, které z činností na médiích mohou vyplynout.

Hrozeb plynoucích z konkrétních činností s nabízenými programy je mnoho. Každá oblast má svá specifika. Médii bývá přisuzována schopnost tvarovat či upevňovat názory, postoje a chování jednotlivců nebo celé veřejnosti. Specifickým výběrem a rámováním událostí média vytvářejí sociální realitu.⁴⁴ Pokud děti nedovedou posoudit pravdivost zpráv, hrozí jim nebezpečí podléhání dezinformacím. Některá youtuberská představení mohou dětem zprostředkovat pokřivený svět a hodnoty. To mohou způsobit i uměle vylepšované a podvodné profily na sociálních sítích. Pokud děti uvěří, že jde o realitu, mohou mít pocity méněcennosti při srovnávání sebe s tím, co tam vidí. Mohou se stát snadnou obětí lidí, kteří si s nimi chtějí zahrávat. Tito lidé je dovedou zmást a vydírat. Moderní média umožňují páchat dětem kyberšikanu, nebo dokonce konat z nudy trestné činy, které by si ve skutečném světě ze strachu před sociální kontrolou provádět nedovolily.⁴⁵

Některým lidem přináší život s médii zvláštní nesamostatnost a bezbrannost. Strach z promeškání toho, co se děje v internetu.⁴⁶ Lidé, kteří ho mají, jsou velmi nejistí, jestli se dobře rozhodli při svém jednání nebo i ohledně místa svého aktuálního pobytu. Při intenzivním užívání digitálních médií se zvyšuje denní únava a zhoršuje selektivní pozornost.⁴⁷ Oblast videoher, pokud se využívá nadměru a v násilném prostředí, je významně spojena se zvýšením agresivního a snížením empatického chování.⁴⁸ „Dospívajícím je reálný svět ve srovnání s PC hrami a pornem moc komplikovaný a namáhavý. Chlapci nenachází motivaci podílet se na skutečném dění ve světě, pronikat do společenských konvencí a rozšifrovávat verbální a neverbální kódy mezilidské komunikace a důvěrnějších vztahů. Největším nepřítelem hráče jsou společenské povinnosti, zodpovědnost, nutnost rozvrhnout si čas, jednání se skutečnými lidmi nebo podstupování skutečných rizik. Okamžité rozptýlení a uspokojení odnaučuje děti trpělivosti, učí je upínat se k nereálným představám a očekáváním a sociálně je deformuje tak, že v reálných vztazích společensky narážejí.“⁴⁹ Dospívající chlapci i dívky se při činnostech s médii věnují převážně spotřebnímu užívání mediálního obsahu. Tvořivé činnosti tvoří pouze mizivou část celkového objemu času.⁵⁰ Vypadá to, že čas s médii není vždycky tráven jako volný ve smyslu zdravé relaxace, svobody k seberealizaci a osobnímu růstu. Naskytá se otázka, zda by se v duchu Dumazedierova⁵¹ tvrzení o vyslouženém volném času, dala činnost dětí s médii označit jako povalečství zhýčkaných vrstev, nebo přece jen jako hodnotné prožívání volného času.

⁴³ Srov. SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s. 80.

⁴⁴ Srov. JIRÁK; KOPLOVÁ, *Masová média*, s. 113.

⁴⁵ Srov. SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s. 138.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 152.

⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 202.

⁴⁸ Srov. ANDERSON, C. A. *An update on the effects of playing violent video games* [online].

⁴⁹ ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 81.

⁵⁰ Srov. RIDEOUT, V.; M.A.; VJR Consulting Inc. *The common sense census*, s. 85 [online].

⁵¹ Srov. DUMAZEDIER, J. *Volný čas*, s. 444 [online].

1.3.4 Hrozby z hlediska časového nadužívání

Podle doporučení WHO⁵² by pětileté děti neměly činností u médií strávit více než jednu hodinu denně. Ze zprávy SZÚ *Zdraví dětí 2016*⁵³ vyplývá, že 50 % pětiletých chlapců a 40 % pětiletých dívek trávilo v roce 2016 více než doporučenou jednu hodinu denně u médií. V průměru stráví pětileté děti u médií 1,5 hodiny každý den. Chlapci prosedí u médií více času než dívky. Čím delší je doba u médií strávená, tím horší je držení těla (předsunutá hlava, kulatá záda), výrazně vyšší výskyt bolestí hlavy, krční a bederní páteře.

Studie *Kids online IV*⁵⁴ pro Českou republiku udává, že 77 % dětí ve věku 11–12 let je ještě v časovém pásmu užívání médií pod 3 hodiny každý všední den. V 15–17 letech je v tomto pásmu už jen 40 % dětí. Takže 34 %, to je téměř polovina z těch, kteří do procesu dospívání vstupovali v moderátním vzorci časové spotřeby, se propadla do spotřeby 4 hodiny a více v přechodu k sebekontrolě. Navýšil se tím stav těch 23 % dětí, které už s touto spotřebou do dospívání vstupovaly na 60 % nadužívajících na prahu k dospělosti. V těchto šedesáti procentech je obsaženo i 18 % všech dětí, které jsou zaměstnány médii 7 a více hodin každý všední den. Jenom 40 % dětí zbývá v pásmu do čtyř hodin denně. I to je velmi mnoho času. V tiskové zprávě vzdělávacího projektu *Digitální pevnost*⁵⁵ se uvádí že 32 % českých rodičů by děti kontrolovalo na sociálních sítích až do osmnácti let. 11 % jich chce naopak respektovat dětské soukromí a nekontrolovat.

Děti, které tráví nadměru času u médií, mají vybudováno málo zájmů, závazků a kontaktů v reálném světě. Když se od médií odpojí, stojí uprostřed prázdnoty a zakouší úzkost pokolení, které neví, co má dělat.⁵⁶ Neexistuje jen čas volna od něčeho, nýbrž i čas k něčemu. Existenciálně frustrovaný člověk však neví, co s ním, nemá nic, čím by své existenční vakuum dokázal vyplnit.⁵⁷

„Více rodičů se obává typu mediálního obsahu, se kterým jejich děti pracují, než kolik času tráví jeho používáním.“⁵⁸ Ale děti může poškozovat i množství času u médií: „Starosti nám dělají ti, kteří PC hrají a pornu věnují nepřiměřené množství času, a to v sociální izolaci.“⁵⁹ Čtvrtina dětí mezi devíti a šestnácti lety tázaných v anglickém výzkumu by uvítala víc času bez neustálého připojení.⁶⁰ Časové nadužívání s sebou jako největší problém přináší závislost.⁶¹ Ta se stává celosvětovým problémem. Dlouhodobé užívání médií podporuje rozvoj závislostního chování, nežádoucí sklony k rychlému uspokojování potřeb a ovlivňování problematickými vzory. Nadměrné užívání internetu může začít přinášet do života jedince selhání a poškození, jako je deprese, osamělost, sociální izolace, sebevražedné záměry nebo agresivita.⁶² Mezi kritiky konceptu závislosti panuje názor, že to, co je zde předkládáno jako problém, představuje ve skutečnosti normální součást dnešního způsobu života a většina teenagerů a adolescentů z toho s příchodem povinností a zájmů jednoduše „vyrosté“. Samozřejmě i tak na to lze nahlížet, přesto ale existuje určité procento postižených, kdy potíže způsobené závislostí jsou významné a zasluhují odbornou pomoc.

⁵² WHO, *To grow up healthy, children need to sit less and play more* [online].

⁵³ SZÚ, *Zdraví dětí 2016 Životní styl*, s. 3 a 4 [online].

⁵⁴ BEDROŠOVÁ, M. a kol. *Report EU kids online IV*, s. 8 [online].

⁵⁵ *Digitální pevnost, Rodiče by měli kontrolovat aktivity dětí na sociálních sítích, říká 86 procent Čechů* [online].

⁵⁶ Srov. FRANKL, V. E. *Terorie a terapie neuróz*, s. 166.

⁵⁷ Srov. FRANKL, V. E. *Terorie a terapie neuróz*, s. 173.

⁵⁸ RIDEOUT, V.; M.A.; VJR Consulting Inc. *The common sense census*, s. 71 [online].

⁵⁹ Srov. ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 83.

⁶⁰ Srov. DICKSON, J. *Digital isolation takes hold of UK kids* [online].

⁶¹ Srov. KLIMEŠ, J. *Zásady pro rodiče* [online].

⁶² SPITZER, M. *Kybernetičtí*, s. 93.

V případě dětí a dospívajících to platí dvojnásob.⁶³ Srovnání časů v americké studii *The Common Sense census* ukazuje, že časy sledování online videí se explozivně zvyšují.⁶⁴

⁶³ Srov. HÝBNEROVÁ, J. Závislost na online prostředí, s. 33 [online].

⁶⁴ Srov. RIDEOUT, V.; Robb, M. B. *The Common Sense census: Media use by tweens and teens, 2019*, s. 5 [online].

1.4 Psychosociální vývoj a digitální média

Tato část se věnuje účinkům médií na lidský vývoj. V jeho průběhu se tyto účinky hromadí a navzájem podmiňují.⁶⁵ To je důvodem popisu všech věkových období. Klasické modely vývojové psychologie vytvořili Freud, Piaget, Erikson a další. Pro Eriksona je dominantou vývojových stadií psychosociální konflikt, který se v daném stadiu musí vyřešit. Pokud k tomu nedojde, vývoj u tohoto konfliktu začne stagnovat.⁶⁶ V psychosociálním vývoji jedince jde o přeměnu biologické bytosti v bytost kulturní a socializovanou.⁶⁷ Jedním z hlavních kritérií kvality života je schopnost samosprávy vlastní svobody. Ta se získává úspěšným projitím vývoje primární socializace, postupným rozvojem sebekontroly a volní regulace chování od dětského egoismu k prosociálnímu jednání.⁶⁸

1.4.1 Kojenecké období

V nejmladším věku je pro člověka nejdůležitější zájem a láska ostatních, především matky. Čerpá z ní pozitivní citovou stimulaci rozhodující pro jeho další vývoj.⁶⁹ I kdybychom tedy připustili, že trávení většiny volného času u média lidem nijak neškodí, nastává problém, když do jejich života vstoupí dítě. Pokud by rodiče dlouhodobě věnovali více pozornosti médiím než dítěti, bude dítě získávat málo citových projevů a málo stimulace pro svou silnou potřebu lásky a učení.⁷⁰ To může vést ke zpoždování vývoje a až k nevratným psychickým škodám.⁷¹

1.4.2 Batolecí věk

Motorický vývoj souvisí s potřebou aktivity. Pokud je dítě tlumeno, aby dalo pokoj, mohou být jeho reakce dosti bouřlivé.⁷² Pro mnohé dospělé se stalo zvyklostí utišovat dítě převedením pozornosti na obrazovku média. To samé se děje, pokud rodiče chtějí dítě „přečtyřit“ při jídle a odvedou jeho pozornost k obrazovce, aby se nebránilo krmení. Často se média využívají také v oblasti usínání. Rodiče nevědomky odměňují nežádané chování dítěte sledováním média. Tím pozitivně posilují a zpevňují operantní podmiňování podle teorie Thorndika.⁷³ Dítě si okamžitě zaznamená způsob, jakým se k libé činnosti u obrazovky dostalo a vždy ho bude nasazovat znova. Těmito aktivitami spolehlivě ovládá rodiče a donutí je k dobrovolnému poskytování mediální zábavy při jídle, uspávání a uklidňování. Čím delší jsou časy u média, tím méně času zbývá pro naplňování potřeby stimulace a učení. Sledování média blokuje příležitosti k rozvoji psychomotoriky, sociálních zkušeností a emočního ovládní.⁷⁴

⁶⁵ Srov. ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 170.

⁶⁶ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 408.

⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 409.

⁶⁸ Srov. tamtéž, s. 318.

⁶⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 72.

⁷⁰ Srov. tamtéž.

⁷¹ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 409.

⁷² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 123.

⁷³ Srov. Thordik in NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 362.

⁷⁴ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 416.

1.4.3 Předškolní věk

Důležitou a převažující činností je stále hra. V tomto věku má charakter námětové nebo úkolové hry, konstruktivně manipulační se stavebnicí, nebo skupinové hry na honěnou, schovávanou apod. Děti musí věci uchopit, aby o nich mohly přemýšlet⁷⁵. Mozek je biologicky připraven na programování okolním světem.⁷⁶

Časy bez nabídky programu dokáže předškolák vyplnit fantazijními hrami, ve kterých zpracovává sociální situace a zážitky právě prožité. Nuda pro něj může být prostředek, který pomůže na svět tvořivým nápadům.⁷⁷ Denní snění je prostředník mezi nudou a kreativitou.⁷⁸ Zkušenost nudy a způsobů, jak se z ní vlastní aktivitou dostat, je pro děti nácvikem soběstačnosti a cestou k přebírání vlastní zodpovědnosti za vlastní činnost. Vytváří se schopnost si aktivně vybrat cíl a vynaložit určité úsilí pro jeho zvládnutí.

Pokud děti mají ověřené strategie, jak z rodičů dostat čas u média, nasazují vlastní iniciativu především k tomu, aby se tak stalo. Na rozvoj shora jmenovaných schopností nedochází. Naopak fantastický obsah, ztřeštěné nesmysly a rychlý střih, které jsou v produkci pro děti často k vidění, vedou k vypínání mozku při jejich sledování.⁷⁹ Pokud je dítě u přístroje samo, prochází všemi nabídkami bez toho, aby zaznamenalo začátky a konce příběhů. Sleduje jenom změř akčních útržků bez jakéhokoliv smyslu.

Krácení doby pro vývojově stimulační činnosti je problém, protože pro osvojení některých schopností jsou ve vývoji k dispozici pouze citlivé fáze. Tzv. vývojová okna, ve kterých je připravenost organismu si danou činnost osvojit vyšší. Pokud k tomu v daném období nedojde, činnost pak jde osvojit velmi ztěžka nebo vůbec. Navíc u dětí v tomto věku může nezdravé nadužívání médií způsobit, že si vytvoří zkreslený a ochuzený obraz světa.⁸⁰

1.4.4 Mladší školní věk

Mezi sedmým a devátým rokem děti dostávají vlastní smartphony.⁸¹ Důvodem je snaha rodičů mít dítě pod kontrolou a poskytnout mu možnost odkudkoliv konzultovat případné problémy. Zkušeností některých rodičů ale je, že pokud se dětem potřebují dovolat, děti nemají telefon při sobě, mají ještě z vyučování vypnutý zvuk, nebo ho prostě nechtějí zvednout. Dalším důvodem pro věnování telefonu je obava, že by dítě mohlo sociálně strádat, pokud nebude mít stejnou technickou výbavu jako vrstevníci.⁸² Důležitost, kterou tomuto hledisku rodiče přikládají a svým příkladem v tom i děti utvrzují, je překerní omyl. Sociální a emoční schopnosti dětí jsou důležitější než jejich materiální vybavení. Faktorem oblíbenosti je schopnost s ostatními vycházet. Schopnost se dohodnout a nenechat se vyvést z míry. Problémem je, když dítěti schází sociální kompetence.⁸³

Dalším velkým problémem je, že se ze života školních dětí vytratila volná hra s vrstevníky. Volná neorganizovaná hra je zdrojem pro získávání sociálních zkušeností, především však

⁷⁵ Srov. SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s. 189.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 176.

⁷⁷ Srov. ŘÍČAN, P. *S dětmi chytře a moudře*, s. 120.

⁷⁸ Srov. MANN, S. *Does Being Bored Make Us More Creative?*[online].

⁷⁹ Srov. SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s. 203.

⁸⁰ Srov. ŘÍČAN, P. *S dětmi chytře a moudře*, s. 114.

⁸¹ Srov. KOPECKÝ, J. a SZOTKOWSKI, R. *Rodič a rodičovství v digitální éře*, s. 21 [online].

⁸² Srov. SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s. 23.

⁸³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 258.

schopností výdrže a neohroženosti. Na pokusech se zvířaty se ukazuje, jak jedinci, kteří nezažili souboj a porážku formou volné dětské hry, s nimi v dospělosti nedovedou nakládat. Jsou z kontrahentů v daleko větší míře vyděšeni a nedovedou zpracovat neúspěchy.⁸⁴

Slušné děti se mají umět prát tak, aby mohly bránit sebe nebo kamaráda.⁸⁵ Neorganizovaná volná hra s mladšími i staršími dětmi doma nebo v terénu v okolí domova byla před dvěma generacemi hlavní náplní dětského dne. V této činnosti se realizoval odchod dětí z vlivu rodiny, každý den znova měly možnost se po malých dávkách osamostatňovat, učit se spoléhat na sebe a uplatňovat se v interakci s ostatními. Způsobem, jaký je pak běžný v soužití dospělých lidí. Každá akce hned vyvolala odpovídající reakci, a tak mohlo docházet k průběžné korekci působení. Dnes se pobývání dětí mimo domov odehrává většinou při nějaké organizované činnosti, kde není tolik prostoru pro vlastní invenci. Dětem tak schází obrovské penzum výcviku pro samostatný život. Neúspěchy je zasahují silněji, z toho plyne větší nejistota v sebedůvěře. Čas, který místo volné hry venku tráví doma v izolaci, je pro ně v tomto věku nepřirozený a snaha ho vyplnit může vést k nadužívání médií. V dětství a mládí může závislost vzniknout obzvláště snadno,⁸⁶ protože děti nedovedou rizikovému chování odolávat.

1.4.5 Dospívání

Mezi 12. a 14. rokem dochází u dětí k nástupu dospívání. Tělesné proporce se mění a děti se více přibližují vzhledu dospělých. Dozrávají pohlavní funkce. Psychicky a emocionálně je to rozkolísané období. Z hlediska svobody by dospívající volil práva dospělých, z hlediska vlastní zodpovědnosti by raději setrval v roli dítěte. Dospívání je obdobím vnitřních krizí a nejistot. Dospívající se v tomto věku postupně osamostatňuje z rodinných vazeb a vztahy s vrstevníky se stávají důležitější až určující. Děťství je minulost a povinnosti budoucnosti mohou dospívajícímu přinášet úzkost, strach a obavy ze selhání.⁸⁷ „Mladý muž prožívá od třinácti do sedmnácti své sedmibolestné údobí, kdy není dívkami vyhledáván, zatímco dívka je ve stejném období bytost favorizovaná a vyhledávaná mladíky všeho věku. Obranou proti sedmibolestnému trápení mladého muže jsou nejen povinnosti, ale současně i ono pevné zaujetí aktivní zálibou, nejlépe sportem.“⁸⁸ Při ní se stane členem skupiny vrstevníků, jejíž členové mají podobné radosti i strasti. V ní se může poučit od starších a získat jistotu. Pokud takovou skupinu má. V současnosti došlo i vinou médií k individualizaci života.⁸⁹

Pospolitost se vytrácí. Děti ve skupině nekomunikují spolu, ale vedle sebe.⁹⁰ Významnou měrou používají média ve volném čase právě pro zaplnění volného času. Mnozí z nich na ně už pouze reagují místo, aby byli sami aktivní.⁹¹

Pokud se dospívající neprofiluje vlastním zájmem, nadáním či světonázorem může usilovat o získání sociálního statusu pouhou prezentací svého vzhledu.⁹² Jinou cestou k naplnění potřeby sounáležitosti a uznání je plnění norem jednání a chování žádané sociální skupiny. Sociální

⁸⁴ Srov. PELLIS, S.;PELLIS, V. *Rough-and-Tumble Play and the Development of the Social Brains*. min. 22:56 [online].

⁸⁵ Srov. ŘÍČAN, P. *S dětmi chytře a moudře*, s. 92.

⁸⁶ Srov. SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s.19.

⁸⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s.370.

⁸⁸ PLZÁK, M. FRÝBOVÁ, Z. *K lásce připraven*, s. 14.

⁸⁹ Srov. DICKSON, J. *Digital isolation takes hold of UK kids* [online].

⁹⁰ Srov. SPITZER, M. *Kybernemoc!*, s. 70.

⁹¹ Srov. tamtéž, s. 69.

⁹² Srov. SOBKOVÁ, P. *Mami, to nepochopíš!* [online].

zkušenosti mají významný vliv na sebepojetí a sebevědomí. Může se tedy stát, že se dospívající raději podřídí diktátu kýžené skupiny než pravidlům své rodiny.⁹³

Trvalé zaměstnání médiem v přítomnosti ostatních může dospívajícím umožnit se vyhnout vlastním vnitřním zmatkům typickým pro toto období. Vyhýbají se tak svým pochybám o sebe prezentaci i námaze vlastního zapojení do skutečné osobní komunikace. Při činnosti s médiem se mohou tvářit, že mají něco důležitého na práci a tím skrývat rozpaky z osamocení. Vinou toho jsou zcela odpojeni od aktuálního dění v komunitě, která je obklopuje. Tím víc jim uniká dění v bezprostředním okolí a možnosti se do něj zapojit a z něj učit.⁹⁴

Je ale i smutnou pravdou, že vinou všudypřítomnosti médií neexistuje záruka intimity. Existuje vysoká pravděpodobnost, že média mohou být cynicky zneužita k veřejnému zesměšnění neobratného pokusu o navázání vztahu.⁹⁵ V takovém případě se dospívajícímu může jevit jako nejjistější cesta se ve skutečném světě angažovat spíše méně. Potřebu vztahu a sebe prezentování pak může naplňovat v mediálním prostoru pod maskou dokonalosti či zcela jiné identity. Je to ale úhybný manévr, který jen prodlužuje stádium hledání té vlastní identity.⁹⁶

Dospívání u média způsobuje další manko v získávání reálných zkušeností. Někteří se přechodu do dalšího vývojového stádia zcela vyhnou tím, že všechny potřeby uspokojí za pomoci médií. Nic jim neschází a už nemají kam dál spět.⁹⁷ Došli z jejich hlediska tam, kde je všeho bez námahy dost. Představy o roli dospělého mohou být natolik zužující, že zcela dojde k pozastavení vývinu. Tato tendence je označována jako psychosociální moratorium.⁹⁸ Identita je kombinace podvědomí a způsobu, jakým se naše vlastní ego vypořádává s okolním světem. Setkání s realitou, po letech strávených především činnostmi s médii, může zapříčinit vážnou krizi identity.⁹⁹ Společenské odmítání, skutečné nebo i domnělé, může u narcisty vyvolat až agresivní reakce.¹⁰⁰

⁹³ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s.417.

⁹⁴ Srov. ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 13.

⁹⁵ E-bezpeci.cz, *Co je kyberšikana?* [online].

⁹⁶ Srov. ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 15.

⁹⁷ Srov. ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 86.

⁹⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 367.

⁹⁹ Srov. ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 119.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž s. 114.

1.5 Výchova v rodině

Výchova v rodině není uvědomělá činnost. Jedná se vlastně o všední žití, každodenní řešení nastalých situací a souhru všech jejích členů.¹⁰¹ „V rodinné výchově se uplatňují kulturní hodnoty: způsob výchovy, její prostředky a cíle, ale také sociální vztahy, které jsou nositeli výchovných vlivů a reakcí na ně.“¹⁰² Rodina dítěti zprostředkovává různé zkušenosti a základní poznatky. Ty ovlivňují způsob, jakým bude chápat další informace a jak na ně bude reagovat.¹⁰³

1.5.1 Rodičovské výchovné styly

Při výchově v rodině přijde na to, v jakém poměru se setkávají dva hlavní komponenty. Jedním je láska, která je pro děti životně důležitá. Druhým je kontrola, bez níž by věci ztratily řád.¹⁰⁴ Čáp charakteristiky komponent zobecňuje do dimenzí. Dimenze od emočně kladné k záporné vymezují míru lásky. Dimenze řízení od požadujícího k volnému vymezují míru kontroly.¹⁰⁵

Ilustrace 1: Dimenze výchovných stylů, syntéza Schaefer, Čáp

V kvadrátu, kde se setkávají láska a kontrola, se projevuje demokratický výchovný styl. Vyznačuje se kooperativností a respektem. Výchovná opatření jsou dětem objasňována, aby dovedly rozeznat jejich smysl. Jsou vedeny s láskou, ale i pod kontrolou k vlastní samosprávě. V kvadrátu, kde se setkává láska a autonomie, se projevuje výchovný styl shovívavý. Vyznačuje se dobromyslností, důvěrou, mírností a vlídností. Ve třetím kvadrátu se prolíná kontrola a nepřátelství. Jedná se o autoritářský výchovný styl vyžadující poslušnost a diktující kázeň bez diskuze

¹⁰¹ Srov. ŘÍČAN, P. *S dětmi chytře a moudře*, s. 61.

¹⁰² Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, s. 321.

¹⁰³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 18.

¹⁰⁴ Srov. Schaefer in NAKONEČNÝ, M., *Sociální psychologie*, s. 323.

¹⁰⁵ Srov. ČÁP, J. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*, s. 153.

a objasňování. Poslední kvadrát spojuje nepřátelství a autonomii. Jedná se o výchovu zanedbávající. Zde se projevuje lhostejnost, zanedbávání a nezúčastněnost.¹⁰⁶

Výchovné styly mají vliv na psychologický rys osobnosti dítěte.¹⁰⁷ Demokratický výchovný styl pomáhá formovat z jedinců zodpovědné, sebejisté aktivní osobnosti. Děti, které doma zažívají shovívavý výchovný styl, bývají málo samostatné. Nemají velkou sebedůvěru, vykazují emoční labilitu v zátěžových situacích, nejisté sociální chování a bývají egocentrické. Autoritářský výchovný styl očekává od dětí excelentní výsledky a slepou poslušnost. Na jejich osobnost ale působí nevýhodně. Děti takto vychovávané mají nízké sebevědomí a chabé sociální schopnosti. Působení tohoto stylu vede k vnitřní netoleranci a neschopnosti dělat kompromisy. Zanedbávající výchovný styl může u dětí způsobit syndrom nedostatečné pozornosti, impulzivní chování, delikvenci a náchylnost k závislostnímu chování.¹⁰⁸

Pro znázornění celkového rodinného klimatu, tedy součinnosti výchovných stylů matky i otce na dítě vypracoval Čáp *Model devíti polí*¹⁰⁹ v každém z polí se setkává různá konstelace dimenzí emočního vztahu a výchovného řízení.

Tabulka 1: Model 9 polí způsobu výchovy v rodině (Čáp1996).

MODEL 9 POLÍ		VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ			
		Silné	Střední	Slabé	Rozporné
EMOČNÍ VZTAH	Záporný	1		2	3
	Záporně – kladný	9			
	Kladný	4	5	6	7
	Extrémně kladný			8	

Za nejlepší výchovný styl považuje Čáp výchovu charakterizovanou kombinací kladného emočního vztahu se střední mírou řízení v poli číslo 5. Výchova charakterizovaná rozporným řízením a záporným emočním vztahem v poli číslo 3 je pro vývoj dítěte podle něj zpravidla problematická.¹¹⁰

¹⁰⁶ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 323.

¹⁰⁷ Srov. tamtéž s. 323.

¹⁰⁸ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 323.

¹⁰⁹ Srov. Čáp 1996 in GILLERNOVÁ, I.; LIDICKÁ, J. *Styly výchovy v rodině*, s. 8 [online].

¹¹⁰ Srov. Čáp, 2001 in GILLERNOVÁ, I.; LIDICKÁ, J. *Styly výchovy v rodině*, s. 8 [online].

1.5.2 Rodičovské internetové styly

Van den Eijnden a kol.¹¹¹ v práci o *nutkavém užívání internetu* vybírají ze všeobecného rodičovského působení určité praktiky, které mají přímý vztah k souhře dětí a médií. Posuzují, jaký vliv má způsob rodičovského uplatňování těchto praktik na míru užívání médií. Podle toho, jak klasické dimenze emočního vztahu a řízení ovlivňují způsob aplikace mediálních praktik a pravidel, vznikají internetové rodičovské styly.¹¹²

Rodič se shovívavým internetovým stylem důvěřuje. Vyhýbá se kritice a střetům při užívání médií. Neklade hranice obsahu ani času a nemá zavedená pravidla pro užívání. Rodič se zanedbávajícím internetovým rodičovským stylem má tendenci nechat své děti při používání médií samotné. S dětmi o užívání médií komunikuje málo a otázky týkající se potíží s médii ignoruje. Nemá ani podpurný ani omezující přístup. Rodič s autoritářským internetovým rodičovským stylem přesně určuje, co děti mohou sledovat a jak se mají v mediálním prostředí chovat. Stanovuje přesná časová pravidla a kontroluje činnost dětí. Rodič s demokratickým internetovým rodičovským stylem častěji dává svým dětem pokyny, jak využívat bohatou nabídku a s kým přes média komunikovat. Mluví s dětmi o možných nebezpečích a nabízí svou pomoc při problémech. Od dítěte očekává sebekontrolu a seberegulaci.¹¹³

1.5.3 Rodičovská mediace

Rodičovská mediace je technika zprostředkování a ošetřování zdravého vztahu dětí k médiím. Podle slovníku cizích slov¹¹⁴ je mediace způsob pokojného řešení sporů, kde ve sporu například dvou států vystupuje další jako zprostředkovatel. Slovo spor se v případě rodičovské mediace může vztahovat k rozporu mezi výhodami a škodami, které řízené a neřízené užívání médií může přinést.¹¹⁵ Je to úsilí rodičů o vyvážení vzdělávacích a sociálních výhod proti negativním účinkům médií. Livingstone a Helsper¹¹⁶ ho definují jako „konstantní bitvu“. Přeneseno do češtiny jedná se u mediace o pravidla, jakými rodiče řídí vliv médií na jejich děti. Informace o těchto pravidlech naleznou, pokud se o to aktivně zajímají na webových stránkách organizací, které se tomuto tématu u nás věnují. Je to například Blog.avast.com, www.e-bezpecni.cz nebo www.internetembezpecne.cz.

Šmahel a kol.¹¹⁷ popisují ve výzkumu Kids online 2020 tři druhy mediace. Při aktivní mediaci rodiče komunikují s dětmi o jejich používání médií, sdílejí s nimi jejich online aktivity a vysvětlují jim, co je na internetu dobré a špatné. Aktivní mediace je považována za nejlepší typ mediace, pomáhá k osvojení vyšších digitálních dovedností a zvyšuje porozumění internetu. Kromě toho pomáhá dětem lépe interpretovat a řešit mediální obsah i potenciální rušivé situace. Při technické mediaci rodič používá technologické prostředky ke sledování mediálních aktivit. To může dělat prostřednictvím programu pro rodičovskou kontrolu. Sledování dění poskytuje rodičům informace, jak jejich děti média využívají. Rodič může kontrolovat jejich činnosti prohlížením historie v jejich

¹¹¹ van den EIJDEN, R. J. J. M. a kol. *Compulsive Internet Use Among Adolescents*, s.77 [online].

¹¹² IHMEIDEH, F. M.; SHAWAREB, A. A. *The association between Internet parenting styles and children's use of the Internet at home*, s. 414 [online].

¹¹³ IHMEIDEH, F. M.; SHAWAREB, A. A. *The association between Internet parenting styles and children's use of the Internet at home*, s. 417 [online].

¹¹⁴ ABZ.CZ Slovník cizích slov [online].

¹¹⁵ Srov. LIVINGSTONE, S. *Strategies of Parental Regulation in the Media-Rich Home*, s.11[online].

¹¹⁶ Srov. LIVINGSTONE, S.;HELSPER, E. J. *Parental mediation and children's Internet use*, s.581 [online].

¹¹⁷ Srov. ŠMAHEL, D. a kol., *EU Kids Online 2020*, s.106 [online].

médiu nebo přes propojení skrze své médium. Restriktivní mediace se užívá k omezování času a přístupu do oblastí obsahu v médiích. Je obecně nejúčinnější při snižování rizik nadužívání. Pokud je dítě omezováno hodně, může mít slabší digitální dovednosti a vědět si méně rady při řešení problémových situací.

Při sledování mediačních strategií se objevila neshoda mezi tvrzeními rodičů a dětí o úrovni omezení používání médií. Tři čtvrtiny rodičů, ale jen méně než polovina dětí, tvrdí, že mají pravidla pro to, kdy děti mohou média užívat. Někteří rodiče tvrdí, že regulují používání médií, ale jejich děti to zřejmě nevědí. Bud' jsou rodiče méně efektivní, než si myslí, nebo jsou jejich děti méně nezávislé, než by chtěly.¹¹⁸

¹¹⁸ Srov. LIVINGSTONE, S. *Strategies of Parental Regulation in the Media-Rich Home*, s. 14 [online].

2. Praktická část

V této části bude provedena metaanalýza¹¹⁹ výsledků osmnácti mezinárodních studií na téma rodinný výchovný styl, média a děti. Půjde o teoretické vyčtení nálezů s cílem shromáždit nové pohledy na možnosti rodinného ovlivňování dětské tendence k nadužívání médií.

2.1 Předmět a cíle

Předmět této práce je široce popsán v teoretické části. Počty dětí nadužívajících média při pasivní zábavě stoupají, i když je všeobecně známo, že jim tato činnost škodí. Stoupají i přesto, že rodiče mají příležitosti si informace k ochraně dětí vyhledat a následně podle nich své výchovné působení upravit.

Cílem je průzkum výzkumných výsledků primárních studií, zmapování názorů, postojů a přesvědčení rodičů a dětí (popsané ve výzkumných pracích) a výzkumných pracovníků na dané téma. Součástí cíle je dále interpretace výsledků a jejich porovnání s českým prostředím.

2.2 Stanovení výzkumné otázky

1. Má styl rodinné výchovy vliv na míru užívání médií dětmi?
 - 1a. Pokud ano, který výchovný styl je pro řízení součinnosti dětí a médií nejvhodnější?
 - 1b. Pokud ano, který výchovný styl dovoluje utvářet problémový způsob užívání médií?
 - 1c. Pokud ano, jaký podíl dospívajících v ČR je z hlediska užívání médií vystaven vhodnému výchovnému stylu.

Dají se v kvalitativním výzkumu vyzorovat další témata důležitá pro výchovné řízení součinnosti dětí a médií?

2.3 Metodika průzkumného šetření

Jako metoda získání poznatků byla vybrána metaanalýza. Je to druh sekundární analýzy. Výsledky z primárních analýz se za účelem integrace poznatků porovnávají a vyhodnocují kvantitativními nebo kvalitativními metodami.¹²⁰ Metaanalýza se provádí na rozsáhlejších souborech výsledků, aby integrace obsáhla větší množství výzkumných prací a dosáhla větší reprezentativnosti. Minimální počet je proto stanoven na alespoň šest výzkumných prací do ní vstupujících.¹²¹

Pro řešení otázky číslo jedna je použito prosté porovnání výsledků shromážděných ze souboru primárních výzkumů. Dojde ke kvantitativnímu porovnání počtu výsledků souvisejících se snižováním nebo zvyšováním problémového užívání médií (PUM).¹²²

¹¹⁹ Metaanalýza je metoda porovnávání, vyhodnocování a integrace výzkumných výsledků publikovaných o určitém tématu. PRŮCHA, J. *Metaanalýza v pedagogickém výzkumu*, s. 417 [online].

¹²⁰ Srov. tamtéž, s. 419.

¹²¹ Srov. Groeben in tamtéž, s. 420.

¹²² Srov. tamtéž s. 420.

Pro řešení otázky číslo dvě je užita kvalitativní metaanalýza. Kvalitativní výzkum si klade za cíl zjistit nové informace o zkoumaném problému analýzou získaných dat. Data nejsou numerická, jde o zhodnocení, kategorizaci a interpretaci klíčových prohlášení, která postihují vztahy mezi hledanými proměnnými.¹²³

Aby se data po vyhledání dala porovnat, muselo dojít k určitému zobecnění ve smyslu sjednocení názvů předmětu zkoumání a hodnocení účinků. PUM se označuje v různých výzkumech různými jmény, ve V12 je to *excessive screen-related sedentary behaviour S-RSB* – nadměrné sedavé chování související s obrazovkou, ve V7 je to *Problematic Internet Use (PIU)* – problematické užívání internetu, ve V10 *Internet addiction tendency* – tendence k závislosti na internetu atp. Stejně to je i s názvy výchovných stylů, autoritářský je ve V11 uveden jako *controlling style*, ve V3 jako *authoritarian style*, a činností s médii, ta je ve V13 označena jako *screen time* – obrazovkový čas, ve V4 jako *Internet use* – užívání internetu a ve V11 jsou jednotlivá média rozepisována jednotlivě. Dále byla data rozdělena na úryvky a k nim vytvořeny významové komentáře. z komentovaných úryvků se opakovaným podrobným studiem generovaly zakotvené kódy.¹²⁴ Na základě vztahů mezi nimi se rýsují vzorce souvislostí nebo naopak rozporů. Podle těchto vztahů byly vytvořeny kategorie. Interpretace vysvětluje význam, který v těchto vztazích výzkumník vidí.¹²⁵

2.4 Limity výzkumného šetření

Metaanalýza má své limity již při výběru prací do výzkumného vzorku. Již tehdy autor může upřednostnit práce, které potvrzují jeho domněnky. Autorovo pojetí problému se může promítat i do interpretace. Kromě toho vytěžení výsledků z různých studií prováděných různými metodami a používajících různou terminologii vyžaduje poměrně velkou míru zjednodušení a zobecnění.¹²⁶ Nezkušenost při prvním zpracování dat touto metodou na úrovni bakalářské práce má jistě také vliv na výslednou kvalitu. Na druhou stranu dává interpretace autorovi možnost výsledky studií aplikovat na zkušenosti a syntetizovat z teorie a praxe komplexní pohled na věc.

¹²³ Srov. OBROVSKÁ, J. *Analýza dat v kvalitativním výzkum*, s. 5 [online].

¹²⁴ Srov. tamtéž, s. 8.

¹²⁵ Švaříček, Šed'ová in tamtéž, s. 34.

¹²⁶ Srov. OBROVSKÁ, J. *Analýza dat v kvalitativním výzkumu*, s. 2 [online].

2.5 Nástroj sběru dat

Sběr dat proběhl za pomoci internetového vyhledávače. Zadaná vyhledávací slova byla v angličtině: rodinný výchovný styl, výchovné praktiky, děti, digitální média, vědecké zkoumání. z prací, které vyhledávač vyhledal, bylo pečlivým studiem vybráno 10 prací s výsledky o rodinném výchovném stylu. U sedmi z nich je to obecný výchovný styl, u V3, V8 a V10 jde o internetový výchovný styl (IVS). Tyto práce jsou porovnány kvantitativně pro zodpovězení 1. otázky. Dalších osm prací nemluví o rodinném stylu jako celku, ale rozebírají se zde účinky domácího prostředí, výchovných praktik, výchovných pravidel nebo rodičovské mediaci. V kvalitativním výzkumu se setkává všech osmnáct prací. Práce byly vyhledány tak, aby při začátku této práce nebyly starší než deset let.

Tabulka 2: Seznam výzkumných prací

Seznam výzkumných prací:
V1. VELDHUYS a kol. 2014, Holandsko, 3067 rodičů pětiletých dětí
V2. YAFFE; SEROUSSI 2019, Izrael, 180 chlapců, 12–16 let,
V3. VALCKE a kol. 2010, Belgie, 533 rodičů 6–11 dětí
V4. TUR–PORCAR 2017, Španělsko, 433 dětí, 15–18
V5. CHEUNG a kol. 2015, Čína, 1771 dětí, 15–17 let
V6. DOGAN a kol. 2015, Turecko, 419 dětí, 16,5 roku
V7. MOAZEDIAN a kol. 2014, Írán, 379 dětí, 23,7 let
V8. IHMEIDEH; SHAWAREB 2014, Jordánko, 570 rodičů dětí školka a škola 1. stupně
V9. CHEN a kol. 2015, 1153 dětí, Tchaj-wan, 3., 5., a 8. třída
V10. CHOU; LEE 2017, Tchaj-wan, 3169 dětí, 13–16 let
V11. BJELLAND a kol. 2015, Belg., Něm., Mad', Řec., Norsk., 3325 párů/rodič dítě 11,2 roku
V12. HE a kol. 2010, 508 párů rodič/dítě, USA, 5. a 6. třída
V13. RAMIREZ a kol. 2011, USA, 160 párů rodič/dítě
V14. LIN a kol. 2009, Tchaj-wan, 1289 dětí ze středních škol
V15. BLEAKLEY a kol. 2016, USA, 629 párů rodič/dítě 12-17 let
V16. ANG a kol. 2012, Singapur, 1098 dospívajících 8. a 9. třída
V17. RIDEOUT a kol. 2015, USA, 2658 dětí 8–18 let
V18. ÖZGÜR 2016, Turecko, 1289 dětí

2.6 Zpracování dat

Po důkladném pročtení a zvážení výroků byla provedena generalizace a redukce výroků o výchovných stylech (dále jen VS) a jejich zanesení do tabulky, která zviditelňuje oblasti působení jejich vlivu. Označení dětí, nebo rodiče dává vědět, kdo byl respondentem. Označení PUM je zkratka pro problémové užívání médií v kontextu této práce především časovému, které ale má vztah i k častějšímu zapojení do problémového užívání obsahu.¹²⁷ ZUM je zdravé užívání médií jako protipól problémového užívání.¹²⁸

2.6.1 Kategorizace a sumarizace vlivu výchovných stylů:

Tabulka 3: Vliv výchovných stylů.

Vliv prospívající ZUM	Vliv zvyšující PUM
AUTORITÁŘSKÝ	
V1 rodiče 5 let	V2 děti 12–16 let
V3 rodiče dětí zákl. Školy	V5 děti 10. a 11. třída
	V6 děti 16,5 roku
	V7 děti 23,5 roku
	V8 rodiče školka a 1. stupeň
	V10 děti 13-16 let
DEMOKRATICKÝ	
V1 rodiče 5 let	
V2 děti 12–16 let	
V7 děti 23,5 roku	
SHOVIVAVÝ	
V7 děti 23,5 roku	V1 rodiče 5 let
	V3 rodiče dětí zákl. Školy
	V6 děti 16,5 roku
	V9 děti 3.,5. 8. třída
ZANEDBÁVAJÍCÍ	
	V1 rodiče 5 let
	V4 děti 15–18

Protože některé studie se zabývaly pouze vlivem zvyšujícím PUM je ve výsledku více zjištění právě k němu. Nejčastěji byl za zvyšující PUM označen styl autoritářský po něm shovívavý a nakonec zanedbávající. Demokratický VS nebyl za zvyšující PUM označen ani jednou. Mezi těmi, které byly označené jako prospívající ZUM, je nejčastěji jmenován VS demokratický po něm autoritářský a nakonec shovívavý. Rodiči malých dětí je označen jako vhodný autoritářský VS. Nejstaršími dětmi je označen jako vhodný shovívavý VS.

Demokratický VS vychází z porovnání vlivu jako prospívající ZUM. Autoritářský, shovívavý a zanedbávající spíše jako PUM zvyšující.

¹²⁷ Srov. BLEAKLEY, A. a kol. *The Role of Parents in Problematic Internet Use among US Adolescents* [online].

¹²⁸ Popsáno v části Pojmové vymezení.

2.6.2 Kategorizace výroků

Tabulka 4: Kategorizace výroků

Kategorie
1. DOMÁCÍ PROSTŘEDÍ
1a. Nabídka v dosahu má silnější vliv než VS.
1b. Chování rodiče je nejsilnějším vzorem.
1c. Nedostatek jiné činnosti zvyšuje PUM.
1d. Nevyrovnaná rodinná a sociální situace.
1e. Vzdělání rodičů má vliv na PUM.
2. RODINNÉ KLIMA
2a. Kontrola a dobré vztahy.
2b. Komunikace.
2c. Uvolněná pravidla zvyšují PUM.
2d. Nedorozumění mezi rodiči a dětmi.
2e. Kontrola a špatné vztahy
3. VÝCHOVNÉ STYLY
3a. Internetový VS má významný vliv.
3b. Klasický VS není nejsilnějším faktorem.

2.6.3 Interpretace výroků:

1. DOMÁCÍ PROSTŘEDÍ

1a. Nabídka v dosahu má silnější vliv než VS.

V1 Média v dětském pokoji napomáhají nárůstu času u médií.

V13 Média v dětském pokoji napomáhají nárůstu času u médií. v soukromí svého pokoje jsou děti mimo dohled rodičů. K přístroji mají majetnický vztah a tím pocit, že samy mohou určovat podmínky užívání. Rodiče nevidí, jakou činnost dítě provozuje.

V1 Souvislost mezi fyzickým prostředím a délkou času u média je nezávislá na VS. Více přístupových přístrojů znamená více příležitostí k užívání. Není potřeba se o čas dělit se sourozenci.

V1 Množství médií v domácnosti má vliv na prodlužování času jejich používání. I vypnuté médium je podnět vyvolávající naději a vzbuzující atrakci, emocionálně podmiňuje aktivní působení organismu na prostředí s cílem vyvolání libosti.¹²⁹ Čím více médií v prostředí, tím více podnětů k jejich užívání. Tím intenzivnější působení na prostředí s cílem početí nebo udržení činnosti.

V1 Pravidla upravující čas u obrazovky je nutno stanovit pro všechna média dohromady, aby děti nepřecházely od jednoho k druhému. Stálá přístupnost médií je dětem výzvou a vyvolává větší

¹²⁹ Srov. Skinner, Holland, Mowrer in NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 363, 364.

bažení po činnosti s nimi. Zapnout přístroj je velmi nízká námaha s vysokou odměnou užívání mediálního obsahu.

1b. Chování rodiče je nejsilnějším vzorem.

V3 Chování rodičů u médií výrazně ovlivňuje chování dětí u médií.

V5 Variace způsobené rodičovskými vzory výrazně převyšují působení VS. Potvrzuje se známý fakt. Výchova vzorem je nejsilnější.

V12 Skrze rodiče jako špatný vzor se prodlužují časy u médií. Rodiče si neuvědomují, že nadužívání médií může zasahovat dítěti do vývoje, a tudíž je pro něj daleko nevýhodnější než pro dospělého. Nevidí rozdíl mezi dítětem ve vývoji a dospělým.

V17 Více rodičů se obává typu mediálního obsahu, který jejich děti používají, než kolik času tráví jeho používáním. Rozlišitelné škody z časového nadužívání začínají být laikům zřejmé ve fázi, kdy už je dost pozdě na to, chtít je začít ovlivňovat. A to jak z vývojového, tak i z výchovného hlediska. Každý nový rodič je nový laik a potřebuje 17 let na získání zkušenosti.

1c. Vzdělání rodičů má vliv na PUM.

V18 Vzdělání matky má vliv.

V3 Vzdělání rodičů výrazně předpovídá chování u médií. Rodič s přehledem si zjistí informace k činnosti svých dětí. Nenechá se ovlivnit reklamou a dovede si prověřit své pochyby. Podle výsledku pak se zřetelem na pozdější prospěch dítěte zvládne upravit jeho režim.

1d. Nevyrovnaná rodinná a sociální situace.

V17 Dospívající z chudších rodin mají sklon trávit víc času při mediálních aktivitách. Sociální podmínky mohou být důvodem omezení možností využívat placené volnočasové aktivity.

V1 Souvislost mezi sociálním prostředím a časem je nezávislá na výchovném stylu. Sociální prostředí může mít souvislost se vzděláním a všeobecným přehledem rodičů. Je možné, že jim informace o nutné obezřetnosti při zacházení s médii nejsou dostatečně známy. Mohou věřit, že i neomezovaná činnost s médii dítětem bezpodmínečně prospívá a bude pro ně přínosem do budoucnosti.

V4 Neshoda mezi matkou a otcem ve výchovném stylu zvyšuje u chlapců tendenci k PUM. „Matka rezignovala na odpor proti dětskému hraní „střileček,“ protože otec na tom nespátňuje nic škodlivého.“¹³⁰ Rozporné řízení byl problematický výchovný styl už i v době, kdy při výchově ještě nešlo o řízení užívání médií.

V15 PUM bylo spojeno s horšími rodičovskými vztahy. Zhoršené rodičovské vztahy můžou pro dítě znamenat potřebu uklidit se z dohledu a neupozorňovat na sebe. Rodiče jsou vytíženi svými problémy a na dítě nemají trpělivost.

V9 Nízká podpora rodiny zvětšuje tendenci k PUM. Rodina bez zájmu se nestará o mediaci, děti užívají média podle svých přání.

V9 Špatná školní docházka. Pokud schopnosti a možnosti rodičů nestačí na řízení školní docházky, nestačí ani na řízení mediace. Někteří rodiče nemají čas, sílu a povědomí o nutnosti monitorování činnosti dětí. Někteří na to nemají klid, protože bojují s partnerem. Dítě bývá přenecháno samo

¹³⁰ Srov. PANUŠOVÁ, N. *Mediální výchova v rodině se zaměřením na používání internetu*, s. 68 [online].

sobě, nebo naopak využíváno (kupováno i médii) pro souboj. Rodina nemá kapacitu se starat o mediaci.

1e. Nedostatek jiné činnosti zvyšuje PUM.

V14 Nuda ve volném čase zvyšuje tendence k PUM. Ano, pokud je, nebo existuje naděje, že bude přístup k médiu. Pokud je jasné, že právě teď nebude,¹³¹ dítě si nalezne jinou činnost. Není možno a rodiče nejsou povinni vyplnit beze zbytku čas dětí nějakou činností.¹³² Přesto dítě nemůže každou chvíli, kdy se nudí, jít trávit k médiu. Potřebuje se naučit být iniciativní a za náplň svého času samo zodpovědné.

V14 Sledování soc. sítí a internetu zvyšují PUM. Ve smyslu závislosti uživatel hledá stále vyšší hladinu vzrušení.

V15 Dospívající, kteří trávili hodně času u médií, se také častěji zapojili do PUM.

Děti nemají potřebu vyvíjet jakoukoliv namáhavější činnost. Činnost s médii jim bere čas nutný k poučení, jak s ním nakládat bez ní.

2. RODINNÉ KLIMA

2a. Kontrola a dobré vztahy

V7 Vliv laskavosti zkracuje časy užívání médií, je ochranným faktorem. Říkají nejstarší účastníci průzkumu v průměrném věku 23,7 let. Jsou první generace, která už z velké části vyrůstala s médii. Jsou první, kdo o tom mohou z vlastní zkušenosti něco říci.

V13 Vzájemná dohoda o pravidlech a kontrola posílila vztah. Při dobrých vztazích berou děti kontrolu jako pozitivní projev zájmu o svou osobu.

V15 Soužití má dobrý vliv na snížení rizik obsahu. Dobré soužití může znamenat, že je dítě spokojenější v reálném světě a nemá potřebu tolik hledat rozptýlení nebo uznání v kyberprostoru.

V7 u dětí z laskavých rodin nebyla pravděpodobnost závislosti.

V18 Vlastnosti běžného vztahu rodič a dítě jsou významné pro internetový styl rodičovství. Vlastnosti vztahu mají vliv na dimenzi emočního vztahu a na způsob jakým je uplatňována dimenze řízení. Způsob, jakým je řízení uplatňováno, má vliv na jeho pochopení a ochotu ho akceptovat.

V15 Vztah otec – dítě je důležitý pro prevenci PUM. Potřebují si důvěřovat, nepodvádět se, nebát se. Jen z dobrého vztahu otec pozná, jak s dítětem rozumně zacházet. Jen když mu dítě důvěřuje, akceptuje jeho důvody pro případná omezování při restriktivní mediaci.

V14 Aktivity s rodinou v přírodě snižují PUM.

V14 Rodiče mají vést děti k aktivitám v přírodě a podporovat je. Je možné, že pro rodiče nebude zcela zřejmé, jak hodně jsou starším dospívajícím ještě důležití. Dospívání v jejich generaci neprobíhalo pod křídly rodičů. Běžnější byla samostatná socializace ve skupině vrstevníků. Vůbec nemusí očekávat, že děti jsou na ně ještě odkázány.

2b. Komunikace

V11 Demokratická, autonomii podporující komunikace pravidel má snižující vztah k PUM. Pokud je výchova ke zdravému režimu a pravidlům průběžná, berou děti omezující pravidla, jejichž smysl

¹³¹ Vyhasínání podmíněného reflexu, srov. NAKONEČNÝ, M. Encyklopedie obecné psychologie, s. 362.

¹³² Srov. COVEY, S. The 7 Habits of Happy Kids, s. 23.

a účel znají, jako samozřejmost. Tady je důležitý konsekventní postoj od raného dětství.¹³³ Když dítě ukáznující postupy zná a akceptuje je, nejsou pro něj sužující.

V16 Vnímané rodičovské povědomí o aktivitách na médiích umožňovalo postihnout PUM již na nižších úrovních. Vnímané rodičovské povědomí vede k větší sebekontrolě a menší jistotě, že se rodič nedoví.

V16 Vnímané povědomí rodičů o aktivitách dětí na médiích zmírňovalo vztah mezi osamělostí a PUM. Vypadá to, jako by komunikace byla pro dospívající u médií jednosměrná záležitost? Sedí pasivně u média a nepřijdou na to, že by se mohli vydat za členy rodiny či vrstevníky. Mají naučenou bezmocnost¹³⁴?

2c. Uvolněná pravidla zvyšují PUM.

V15 Analýzy ukázaly, že vnímaný rodičovský dohled je spojený se snížením PUM.

V14 Monitorování dětí rodiči je hlavní inhibitor PUM.

V15 PUM bylo spojeno s nižší mírou rodičovského dohledu.

V12 Uvolněná rodičovská pravidla mají vztah k delším časům u médií. Dohled či kontrola jsou projevy výchovného řízení. Pokud se dítě necítí být řízeno, řídí se samo vlastními přáními. Nebo se nechá řídit atraktivností média a nepřijde na jinou možnost činnosti. U málokteré činnosti je tak velký rozdíl mezi vloženou iniciativou a ziskem.

V18 Dobré známky snižují nároky rodičů, a to zvyšuje PUM. Dobré známky a vhodné chování mohou být paradoxně rizikovým chováním z hlediska PUM, protože rodiče takových dětí nemají žádné viditelné důvody pro monitorování a restrikcí.

V15 PUM spojeno s nižší mírou rodičovského dohledu a mediace. v 15 se týká dětí mezi 12. a 17. rokem. Všechny výroky v této kategorii dokládají, že děti si bez kontroly rodičů neudrží zdravé užívání médií. Minimálně od 15 let věku by se měly začít učit přebírat odpovědnost samy za sebe. Rodiče s nimi tradičně v tomto věku v tomto smyslu jednají. Naopak jim dávají v činnostech, a to i s médií volnost, protože zasahování do ní jim přijde jako porušování jejich soukromí.¹³⁵ Běžný rodič neví, že absence monitorování v tomto věku může vést k PUM.

2d. Nedorozumění mezi rodiči a dětmi.

V18 Shovívavý „bezstarostně zanedbávající“ IVS je styl, který rodiče nejčastěji preferují. Rodiče, kteří hodnotí své děti jako rozumné a spolehlivé, jim důvěřují a nevidí důvod je v kybersvětě stále znova kontrolovat a varovat.

V18 s přibývajícím věkem a vzděláním, se u dětí mění vnímání VS. Takový, který dřív hodnotily jako demokratický, hodnotí později jako shovívavý. Ze strany rodičů se může jednat o postupné předávání odpovědnosti dětem do vlastní samosprávy. Pokud ale rodiče před dětmi trvale nejeví zájem o pravidla, hranice a jejich dodržování, mohou děti nabýt dojmu, že jejich dodržování není nutné.

V18 Někdy se neshoduje dojem, jak rodič svůj internetový VS zamýšlí a jak ho dítě vnímá. Stejný nálezn zmiňuje i Livingstone.¹³⁶ Rodiče hodnotí svou výchovnou aktivitu výše než jejich děti.

¹³³ Srov. ŘÍČAN, P. *S dětmi chytře a moudře*, s. 70.

¹³⁴ Srov. SELIGMAN in NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*, s. 150.

¹³⁵ Srov. Digitální pevnost, *Rodiče by měli kontrolovat aktivity dětí na sociálních sítích, říká 86 procent Čechů* [online].

¹³⁶ Srov. LIVINGSTONE, S. *Strategies of Parental Regulation in the Media-Rich Home*, s. 14 [online].

2e. Kontrola a špatné vztahy

V10 Kontrola zvyšuje PUM.

V11 Kontrolující zprostředkování pravidel je spojeno s větším, u části dětí až excesivním užíváním. Kontrola je při funkční komunikaci (2a V13) chápána jako vztah zlepšující. Záleží na tom, jakým způsobem se podává a jak je ve vztahu obvyklá.

V7 Vliv kontroly má neutrální účinek.

V2 Autoritářské vzorce = špatná pohoda dospívajících. Autoritářský vzorec je silná dimenze řízení a slabá dimenze emočního vztahu. Slabý emoční vztah v dospívání může snadno, i z malicherného důvodu, být takovým pouze vnímaný. Samozřejmě není proto méně nepříjemný.

V15 PUM bylo spojeno s horšími rodičovskými vztahy. Přestože nemůžeme určit směr vztahů, naše výsledky podporují důležitou roli rodičů v PUM dospívajících. Rodinné klima ovlivňuje způsob, jakým jsou pravidla chápána a přijímána a tím i jejich účinnost.

V2 Věrohodně ovšem působí možnost, že teprve PUM vyvolává autoritářský VS. Je možné, že rodiče preferují shovívavý internetový výchovný styl, dokud si nevšimnou, že dochází k PUM. Jakmile začnou usilovat o změnu, může docházet k autoritářským projevům. Dospívající jsou ve věku citlivém vůči příkazům a neradi opouští opanované pozice svobody a vlastnictví přístrojů. Proto může docházet k silným rozporům a nedorozuměním. „Zákaz činnosti s médii se nedoporučuje tam, kde je to pro dospívajícího jediné místo, kde má věci pod kontrolou. Bylo by to pro něj zničující.“¹³⁷

3. VÝCHOVNÉ STYLY

3a. Klasický VS není nejsilnějším faktorem ovlivňování.

V1 Souvislost mezi VS a časem u média je poměrně malá. Klasický VS, i kdyby to byl optimální demokratický styl, pokud by se vůbec nezaměřoval na média, dokáže pouze zhruba ovlivnit čas užívání. Obsah užívání by nevnímal a neměl by na něj vliv. Mediální oblasti je potřeba se v rodině speciálně trvale a intenzivně věnovat za pomoci mediačních strategií.

3b. Internetový VS a mediace mají významný vliv.

V18 Internetové VS významně ovlivňují používání internetu dítětem.

V3 Internetový VS významně ovlivňuje užívání médií dětmi.

V10 Internetové VS mohou mít vliv na PUM. IVS jsou na styčné ploše klasických VS a médií. Směr jejich vlivu k PUM nebo ZUM je určován poměrem síly výchovného řízení a síly emočního vztahu. Slabší výchovné řízení uplatňuje shovívavý a zanedbávající IVS. Ty tedy podle 2c umožňují zvyšování PUM.

V 15 Aktivní mediace má dobrý vliv na snížení PUM. Pro rodiče je to velká zodpovědnost navíc. Nejdříve ale také musí vědět, že je třeba ji provádět a někde se poučit, jak ji nejlépe provádět.

V13 Pravidla napomáhají zkracovat čas, když se dodržují. Rodiče musí udržovat neustálý dohled nad dodržováním pravidel.

V15 Nižší mediace spojena s vyšším PUM. Pokud rodiče o mediaci neví, nebo nemají pro mediaci podmínky, dovoluje to dětem ztrácet jejich čas v kyberprostoru.

¹³⁷ Srov. ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž*, s. 178.

2.7 Odpovědi na otázky

1. Má styl rodinné výchovy vliv na míru užívání médií dětmi?

Klasický VS není jmenován nejsilnějším faktorem přímého ovlivňování souhry dětí a médií. Má ale vliv na vztahy v rodině, na spokojenost dětí, na komunikaci a na způsob jakým chápou kontrolu. To jsou zpětně faktory, které mají vliv na činnosti dětí s médii. Dalo by se tedy říci, že v jejich součtu projevuje přece jen vliv určující.

1a. Který výchovný styl je pro řízení součinnosti dětí a médií nejvhodnější?

Většinou shora jmenovaných oblastí se jako hlavní téma táhne nutnost vytrvalé aktivní dlouhodobé kontroly rodiči. Ta je v Modelu 9 polí znázorněna silou výchovného řízení. Zároveň je pro porozumění a vzájemnou akceptaci při řízení nutné mít kladný emoční vztah. Silné a střední řízení se setkávají s kladným až extrémně kladným emočním vztahem v polích číslo 4 a 5. Podíl dětí v těchto polích je vystaven příznivé výchově ve vztahu k médii. Tato čtvrtina modelu odpovídá demokratickému VS v Modelu 4 komponentů výchovy. Právě ten vyšel z kvantitativního porovnání v tomto výzkumu také jako ZUM prospívající.

1b. Který výchovný styl dovoluje utvářet problémový způsob užívání médií?

Všechny, ve kterých není dost pevné konstantní výchovné řízení ve spojitosti s kladným emočním vztahem. To je autoritářský, zanedbávající a shovívavý při shodě rodičů a VS s rozporným výchovným řízením a záporně kladnými vztahy v rámci rodiny, když se působení rodičů liší.

1c. Jaký podíl dospívajících v ČR je z hlediska užívání médií vystaven vhodnému výchovnému stylu. Pro řešení této otázky byly použity výsledky výzkumu rodičovských VS v roce 2013.¹³⁸ Ve vlivu VS demokratického se v ČR nachází 4,5 % dospívajících.

Tabulka 5: Podíl dětí v příznivé konstelaci dimenze emočního vztahu a výchovného řízení.

MODEL 9 POLÍ DÍV + CHL 2013 CZ		VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ			
		Silné	Střední	Slabé	Rozporné
EMOČNÍ VZTAH	Záporný	1.....10 %		2...15,5 %	3...25,5 %
	Záporně – kladný	9.....7 %			
	Kladný	4...2,5 %	5...2 %	6...16,5 %	7...7,5 %
	Extrémně kladný			8...13,5 %	

„Hodnot komponenty volnosti stále přibývá, což se projevuje zvyšujícím podílem slabého a rozporného výchovného vedení v rodinách v souborech dotazovaných respondentů z let 2002 a 2013.“¹³⁹

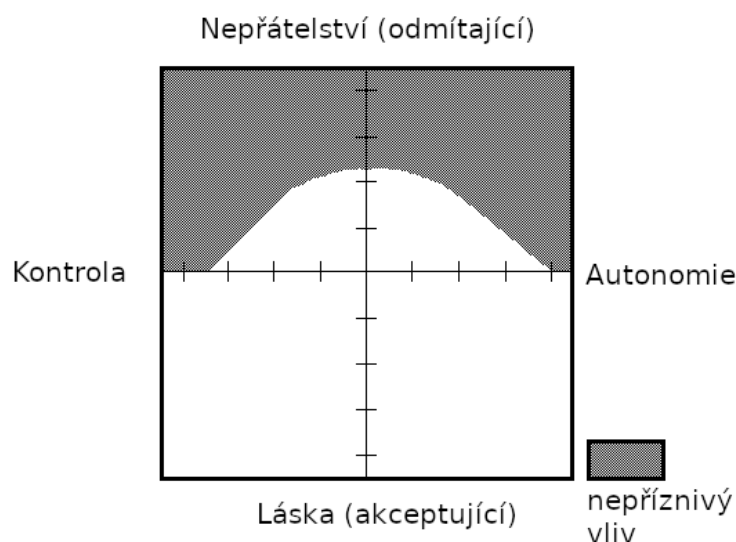
¹³⁸ Srov. GILLERNOVÁ, I.; LIDICKÁ, J. Styly výchovy v rodině, s.15 [online].

¹³⁹ Tamtéž, s.19 [online].

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU:

1. Posun ve vlivu výchovných stylů.

Posun se ukazuje ve srovnání s Čáповým Modelem čtyř komponentů výchovy¹⁴⁰. Znázorňuje v něm oblast forem způsobů výchovy se značně nepříznivými formativními účinky.

Ilustrace 2: Oblast nepříznivého vlivu výchovných stylů. Čáp 1996, s. 153.

Je zde vidět, že oblast nepříznivého vlivu zaujímá jen určité části kvadrátů výchovných stylů. Je spíše závislá na síle poměru dimenzí výchovného řízení a emočního vztahu. Především se ale podle Čápa vůbec nevyskytovala v té polovině grafu, kde byl emoční vztah pozitivní. V tradiční výchově absence kontroly u shovívavého stylu příliš nevadila. Ve vztahu k řízení součinnosti dětí a médií vadí. Nutnost výchovně řídit i mediální aktivity dětí zúžila prostor vhodného působení, jak je vidět v *tabulce č. 6*, pouze na pole demokratické výchovy. Tento posun není rodičům dostatečně znám: „Někteří rodiče nemají přehled o čase a činnosti dětí u média, protože dětem věří a myslí si, že jsou rozumné a vědí, co dělají (rok 2017).“¹⁴¹ Věř, že dětem už vše vysvětlili a tím mediaci ošetřili (rok 2007).¹⁴² Nechtějí jim kontrolou zasahovat do soukromí (rok 2019).¹⁴³

¹⁴⁰ Srov. ČÁP, J. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*, s.153. Obrázek III.

¹⁴¹ PANUŠOVÁ, N. *Mediální výchova v rodině se zaměřením na používání internetu*, s. 74 [online].

¹⁴² Srov. LIVINGSTONE, S. *Strategies of Parental Regulation in the Media-Rich Home*, s. 14 [online].

¹⁴³ Srov. *Digitální pevnost. Rodiče by měli kontrolovat aktivity dětí na sociálních sítích, říká 86 procent Čechů* [online].

2. Rodiče současných dospívajících neměli dostatečné povědomí o vlivu médií na celistvý průběh dětského vývoje. Nemohli, protože byli první, kdo se s tímto tématem setkal. Většina rodičů chce pro své děti to nejlepší. Kdyby znali možné hrozby, nenechali by děti užívat média bez mediace, kontroly a v soukromí jejich pokojů a nedovolili by jim zapínat je z nudy. Ani někteří ze současných rodičů nadcházejících dospívajících na tom v roce 2017 nebyli o mnoho lépe: „Ne všichni rodiče se orientují v nástrahách internetu a přiznávají, že jejich výchova není dostačující.¹⁴⁴ „Domnívají se nebo doufají, že se jejich děti s žádným rizikem na internetu nesetkaly.“¹⁴⁵

3. Vysoký vliv prostředí, množství a umístění přístupových přístrojů a nevhodný rodičovský vzor zvyšují PUM. Přístroj v pokojíčku umocňuje majetnický vztah a z toho plynoucí dojem neomezeného práva užívání.

4. Rodinné klima má vliv na chápání kontroly, buď jako vítaného zájmu ze strany rodičů, nebo jako ohrožení časů užívání, vlastnických a rozhodovacích práv k přístroji a tím pádem vyvolávající pocit ohrožení způsobu existence.

5. Nedorozumění z nezvyklého vývoje.

Celková změna životního stylu dětí a nadužívání mediální činnosti se navzájem recipročně ovlivňují. U dětí, které vinou těchto vlivů trávily velkou část času od raného dětství až k nástupu dospívání pasivně, dochází k určitému posunu v jejich iniciativě a vůli k jiným činnostem než mediálním. V poměru k věku působí v některých oblastech jako méně autonomní, než byli v dospívání jejich rodiče. Tento neobvyklý vývoj může vést k tomu, že očekávání rodičů se míjí se schopnostmi dětí jej naplňovat a naopak.

6. Sebekontrola se jeví jako zcela vyřazena. Atraktivita činností na médiu ochromuje vůli. Zprostředkovanou kontrolu ze strany rodičů je nutno konsekventně dodržovat. A to i ve vyšším věku adolescenta v protikladu k tomu, že v ostatních oblastech jeho života by měl přecházet k samosprávě. Pro rodiče to může být neočekávané a může dlouho zůstat nepovšimnuté.

7. Osamělost dítěte při PUM. Rodič, který dítěti dovolí sledovat médium, to dělá v domněnání, že mu tím dává důvod k libosti, a že dítě se u média baví ze své vlastní vůle. Nemá důvod se dohadovat, že se dítě trápí samotou. Pokud mu to dítě samo neřekne, nemá jak na takovou myšlenku přijít. (týká se dětí z 8. a 9. třídy).

8. Paradox bezproblémových dětí. Jsou úspěšné ve škole a plní povinnosti doma. Rodiče nevidí důvod ke kontrole jejich mediální činnosti. Její absence může vést k PUM.

9. Nevyrovnaná vztahová nebo sociální situace rodiny.

Téma ošetřování vztahu dítěte a média nemusí být v popředí zájmů nevyrovnané rodiny. Je možné, že se tam ani nikdy nedostane.

¹⁴⁴ Srov. PANUŠOVÁ, N. *Mediální výchova v rodině se zaměřením na používání internetu*. s.78 [online].

¹⁴⁵ Srov. *Tamtéž* s. 76.

2.8 Diskuze

Vliv pevného řízení výchovného procesu za současného udržení pozitivního emočního vztahu není mnohými rodiči v působení na děti a média doceněn. Ve výhodě jsou energičtí, sebevědomí a milující rodiče, kteří dokážou být demokratičtí a přitom pevní. Podle Gilernové a Lidické v rodičovských stylech výchovy aktuálně přibývá hodnot komponenty volnosti. Projevuje se to vyšším podílem slabého a rozporného výchovného vedení¹⁴⁶ Podle jejich výzkumů, by však 56 % dospívajících preferovalo více výchovného řízení V souhrě s kladným až extrémně kladným emočním vztahem, tedy VS demokratický.¹⁴⁷

Činnosti dětí s médii by rodiče neměli přeceňovat. Podle průměrných údajů z deseti hodin u média stráví průměrné dítě tvořivou činností 18 minut,¹⁴⁸ zbytek jsou z většiny videa, filmy, hraní her a sledování sociálních sítí. To nejsou činnosti, které děti vyzbrojí schopnostmi pro kariéru počítačového odborníka. Ti, co se opravdu zajímají o programování a tvořivost, jsou při aktivní mediaci dobře rozpoznatelní a z toho důvodu nárok na svůj tvořivý čas u média mají.

Stále je v obecném povědomí malá znalost o tom, že mediální aktivity zabírají těm nejmenším ten nejdůležitější čas pro jejich vývoj. Rady rodičům na www.e-bezpeci.cz¹⁴⁹ mluví o započetí prevence „ve chvíli, kdy dítěti umožníme připojit se k internetu.“¹⁵⁰ Podle toho, kdy to rodiče dovolí, může mít dítě za sebou deset let činností u médií bez preventivních opatření. Může už mít vytvořený návyk trávit veškerou dobu, ve které není aktivně zabavováno někým jiným, u média. A následkem toho mít retardované tvořivé, motorické, vyjadřovací a sociální schopnosti a dovednosti. Výzkum na poli dětí a média a z toho plynoucí rady rodičům se v ČR omezuje především na nebezpečí používání internetu, na kontakt s neznámými, kyberšikanu, nevhodné obsahy, atd. Dítě však může degenerovat i u animovaných filmů s těžšími důsledky pro život, než způsobí trauma ze sextingu.

„Za počítačovou gramotnost, označuje výzkum *Kids Online IV* schopnosti jako „ověřit si informaci, změnit nastavení soukromí, odstranit lidi z kontaktů, uložit foto z internetu, vybrat klíčová slova pro vyhledávání a vyjmenovat, které informace by se neměly na internetu sdílet“¹⁵¹. To, že děti ví a umí vyjmenovat zákazy, není záruka, že je v určité situaci přece jen nepřekročí. „Většina těchto dovedností je rozvinuta u starších dětí.“¹⁵² U17 letých by se to dalo označit za poměrně úzkou oblast počítačové gramotnosti v poměru k času u médií stráveným.

„Média mění společenské konvence a kladou stále větší nároky na sociální kompetence každého člena společnosti“.¹⁵³ Neměli bychom odevzdaně nechat média měnit naše společenské konvence. Protagonisté různých kvalit by skrze média neměli formovat názory našich dětí dříve než jejich rodiče. Média nekladou větší nároky na sociální kompetence, kladou běžné nároky na lidi, kteří si vinou nadužívání médií nestíhají vytvořit sociální kompetence dostatečné.

„63 % dětí má svůj tablet předtím, než v sedmi letech dostane svůj telefon.“¹⁵⁴ Děti by vůbec neměly být vlastníky médií. Vlastnictví vzbuzuje dojem, že si s vlastněným předmětem mohou

¹⁴⁶ GILLERNOVÁ, I.; LIDICKÁ, J. *Styly výchovy v rodině*, s.19 [online].

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Srov. RIDEOUT, V.; Robb, M. B. *The Common Sense census*, s. 65[online].

¹⁴⁹ Srov. E-Bezpečí, projekt. *Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče* [online].

¹⁵⁰ Tamtéž

¹⁵¹ Srov. BEDROŠOVÁ, M. a kol. *Report EU kids online IV*, s. 10 [online].

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Kopecký in KOPECKÝ, J. a SZOTKOWSKI, R. *Rodič a rodičovství v digitální éře*, s. 24 [online].

¹⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 21.

dělat co a kdy chtějí. Naopak by se domácnosti měly od médií očistit, s tím, že média budou uklizena ze zorného pole. a využívána jen pro dobu omezeného, domluveného, zaslouženého nebo pro školu nutného použití. Jsou-li stále přítomna, nabuzují svou atraktivitou podmíněný reflex, a to svádí děti k aktivitám pro zajištění přístupu.

„Rodič je nejdůležitějším článkem prevence rizikového chování a jeho úloha je nezastupitelná.“¹⁵⁵ „Prevence by vždy měla začínat doma.“¹⁵⁶ Plnění tohoto úkolu, jak je vidět podle časových výsledků¹⁵⁷ dětí u médií, zatím příliš nevychází. Výhled do budoucna podle uplatňování a účinnosti současných výchovných stylů v rodině není slibný. Nikdo neřeší, co bude s dětmi z nevyrovnaných rodin, které nemají kapacitu se prevencí věnovat. Způsoby chování, které u dětí nadužívání médií vyvolává, mohou rodiče považovat za jejich vrozené vlastnosti. Netuší, že by se jejich chování pomocí změny životního stylu a redukce činnosti s médii daly pozitivně ovlivnit. Rady k tomu dostávají, až když je vše tak zlé, že je to přivede do poradny.

V oblasti prevence se tedy ještě nabízí mnoho témat pro průzkum a diskuzi. V této práci jde o připomenutí problému, že rodiče jsou stále málo vědoucí a obezřetní. Je potřeba dospět k větší podpoře rodičů v informovanosti ohledně účinků výchovných stylů, vlivu nadužívání médií na jejich děti a pomoci jim odborným vývojem strategií, jak dítě kontrolovat kvalitně a přiměřeně, jak mu postupně předávat sebekontrolu. Jak budovat rezistenci proti přitažlivosti mediální zábavy.

¹⁵⁵ Szotkowski in KOPECKÝ, J. a SZOTKOWSKI, R. *Rodič a rodičovství v digitální éře*, s. 24 [online].

¹⁵⁶ E-Bezpečí, projekt. *Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče* [online].

¹⁵⁷ BEDROŠOVÁ, M. a kol. *Report EU kids online IV*, s. 8 [online].

Závěr

Cílem práce bylo zjistit, zda způsob výchovného stylu může mít znatelný vliv na míru dětského užívání médií. Po provedení „syntetizující bilance poznatků, které už byly objeveny, v domácích i zahraničních výzkumech,“¹⁵⁸ je možno výchovný styl v pěstování umírněného užívání médií dětmi označit za rozhodující činitel. V teoretické části dochází k sumarizaci informací a poznatků o významu volného času a vlivu volnočasové pedagogiky na něj. Ta se vyvinula z obav, že zejména mladí lidé nebudou umět zacházet se svým volným časem.¹⁵⁹ Její obava o rozumné trávení volného času dělnické mládeže v ulicích 20. let rezonuje tak trochu se současnou obavou o trávení času mládeže v nekončící nabídce mediálního světa.

V teoretické části je popsáno zaměření volnočasové pedagogiky na zhodnocování volného času rozvíjením kulturní kompetence. Tato kompetence je nenahraditelná jako základ pro zralé užívání médií. Následující krátký popis médií s jejich přednostmi a nedostatky a jejich vlivem na dětský vývoj umožňuje lepší představu, proč je toto téma tak důležité. Další úhel daného problému znázorňuje kapitola o výchovných rodinných stylech a způsobech mediace. V praktické části je formulován cíl zjistit co nejvíce o výchovných stylech v konfiguraci s dětmi a médii a zároveň vytěžit další zjištění, která by mohla nějakým způsobem osvětlit, proč na rodiče kladené nároky primární prevence nenesou dobré výsledky.

V první části metaanalýzy byly výsledky studií o výchovných stylech porovnány kvantitativně. Jediný demokratický VS vyšel z hodnocení jistě, jako prospěšný pro zdravý způsob užívání médií. Označení nejméně příznivého VS není zcela jednoznačné. Zmínky o vlivu ostatních stylů se v různých studiích lišily a vyskytovaly se v prospěšných i nevýhodných množinách vlivů. Nejvíce výskytů v množině nevýhodného vlivu měl VS autoritářský a po něm shovívavý.

Ve druhé části byla provedena kvalitativní metaanalýza a interpretace zjištění z primárních studií. Vyšlo najevo, že významný vliv na organizaci rodičů, dětí a médií mají i vztahy v rodině, komunikace a vzájemné pochopení. Objevuje se zde i určitá nepravidelnost v nízké autonomii dětí vzhledem k věku. Kromě kladné emoční dimenze je významnou komponentou stálá, vytrvalá a dlouhodobá kontrola dětí při činnostech s médii. Jeví se jako jediný prostředek, který pomáhá dětem přemáhat jejich přitažlivost a směřovat je od nevhodných obsahů mediálních činností. Dále se objevila problémová zóna rodin s nevyrovnanými vztahy a v nevýhodných sociálních situacích. Ukazuje se, že v těchto rodinách nemají rodiče kapacitu na organizaci mediální činnosti dětí a těm tak zcela chybí nejvýznamnější článek prevence. Výsledek týkající se účinnosti výchovných stylů byl aplikován na výzkum rodinných stylů 2013 v ČR.¹⁶⁰ Bylo zjištěno, že pro organizaci dětí a médií výhodnému demokratickému VS je vystaveno 4,5 % respondentů výzkumu a působení dimenze výchovného řízení v rodině stále klesá.

Celkově se situace jeví tak, že mnoho rodičů netuší o své preventivní roli ohledně vlivu médií na dětský vývoj. Nemají znalosti a zkušenosti, nevědí, co očekávat a na co si dávat pozor, když jsou děti malé. Nevědí, jak ovlivnit děti velké, které už jsou pod silným vlivem médií a skupinového chování vrstevníků. Je třeba posílit vzdělávání rodičů a vývoj účinných strategií, jak je podpořit.

¹⁵⁸ Srov. PRŮCHA, J. *Metaanalýza v pedagogickém výzkumu*, s. 425 [online].

¹⁵⁹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 14 [online].

¹⁶⁰ Srov. GILLERNOVÁ, I.; LIDICKÁ, J. *Styly výchovy v rodině* [online].

Seznam zdrojů:

ABZ.CZ Slovník cizích slov [online]. [cit. 15. prosince 2019]. Dostupné na WWW: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=medium&typ_hledani=prefix>.

ANDERSON, C. A. An update on the effects of playing violent video games. *Journal of adolescence* [online]. 2004, roč. 27, č. 1, s. 113–122 [cit. 15. prosince 2019]. Dostupné na WWW: <www.researchgate.net/publication/8181793_An_update_on_the_effects_of_playing_violent_video_games>. Dostupné též na WWW: <DOI:10.1016/j.adolescence.2003.10.009>.

ANG, R. P. a kol. Loneliness and generalized problematic Internet use: Parents' perceived knowledge of adolescents' online activities as a moderator. *Computers in Human Behavior* [online]. 2012, roč. 28, č. 4, s. 1342–1347 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.02.019>>.

AUSTIN, E. W. a kol. How and why parents take on the tube. *Journal of Broadcasting & Electronics media* [online]. 1999, roč. 43, č. 2, s. 175–192 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08838159909364483>>. Dostupné též na WWW: <<https://doi.org/10.1080/08838159909364483>>

BEDROŠOVÁ, M. a kol. *Report EU kids online IV, EU kids online in the Czech Republic, Czech children and adolescents on the internet: Report from a survey at primary and secondary schools* [online]. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny, 2018 [cit. 21. března 2020] Dostupné na WWW: <https://irtis.muni.cz/media/3137007/eu_kids_online_report_2018_en_main.pdf>.

BJELLAND, M. a kol. Associations between parental rules, style of communication and children's screen time, *BMC Public Health* [online]. 2015 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26428894>>. Dostupné též na WWW: <doi: 10.1186/s12889-015-2337-6>.

BLEAKLEY, A. a kol. The Role of Parents in Problematic Internet Use among US Adolescents. *Media and communication* [online]. 2016, roč. 4, č. 3 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/523>>. Dostupné též na WWW: <DOI: <http://dx.doi.org/10.17645/mac.v4i3.523> >.

BUERMANN, U. *Der richtige Weg zur Medienkompetenz* [online]. Berlin: Homepage von Uwe Buermann [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.erziehung-zur-medienkompetenz.de/Der-richtige-Weg>>.

COVEY, S. *The 7 Habits of Happy Kids*. New York: Simon and Schuster Children's Publishing Division, 2008. ISBN 13:978-1-4169-5776-8.

ČÁP, J. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha: ISV, 1996. ISBN 80-85866-15-3. Český statistický úřad [online]. Praha. Aktualizováno dne: 21.3.2020 [cit. 21. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/informacni-spolecnost-v-cislech-2010-iz6hwwbs41>>.

ČT *Kabelové vysílání DVB-C* [online]. Praha:© Česká televize 1996–2020 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/technika/digitalni-kabelove-vysilani-dvb-c/?glossaryChar=M>>.

Diagnose:media *Vom Kind zum Jugendlichen (10 – 16 Jahre) Auf dem Weg zur Medienmündigkeit* [online]. Stuttgart [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW <[https://www.diagnose-media.org/leitfaden-digitale-medien/vom-kind-zum-jugendlichen-\(10-%E2%80%9316-jahre\)/tipps-fuer-das-hineinwachsen-in-eine-reife-und-gesunde-mediennutzung-auf-dem-weg-vom-kind-zum-jugendlichen](https://www.diagnose-media.org/leitfaden-digitale-medien/vom-kind-zum-jugendlichen-(10-%E2%80%9316-jahre)/tipps-fuer-das-hineinwachsen-in-eine-reife-und-gesunde-mediennutzung-auf-dem-weg-vom-kind-zum-jugendlichen)>.

DICKSON, J. Digital isolation takes hold of UK kids. [online]. *Kidscreen*, 2019 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://kidscreen.com/2019/01/30/digital-isolation-takes-hold-of-uk-kids/>>.

Digitální pevnost, *Rodiče by měli kontrolovat aktivity dětí na sociálních sítích, říká 86 procent Čechů* [online]. Digitální pevnost (c) 2018 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.digitalnipevnost.cz/zpravodaj/detail/tz-rodice-meli-kontrolovat-aktivity-deti-na-socialnich-sitich>>.

DOGAN, H. Perceived parenting styles as predictor of internet addiction in adolescence. *International Journal of Research in Education and Science* [online]. 2015, roč.1, č.2, s.167–174 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://ijres.net/index.php/ijres/article/view/78/42>>. ISSN: 2148-9955.

DRETZIN, R. *Digital Nation: Life on the Virtual Frontier* [online]. Frontline. United States: PBS Films, 2010 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW.: <<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/film/digitalnation/>>.

DUMAZEDIER, J. Volný čas. *Sociologický časopis* [online]. 1966, roč. 2, č. 3, s. 443–447 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/85d4c642302e727780a1d4699a03f6a427337973_Volny%20cas.pdf>.

E-Bezpečí, projekt. *Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, (c) 2008-2020 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/74-pravidla-bezpecneho-chovani-na-internetu-pro-rodice-2015/file>.

EBRAHIMI, A. První smartphone na světě předběhl svou dobu a neuspěl: IBM Simon měl již v roce 1992 dotykový displej. G.cz [online]. Praha: Extra Online Media s.r.o., 2019 [cit. 20. března 2020] © 2015 - 2020 DOSTUPNÉ NA WWW: <<https://g.cz/prvni-smartphone-na-svete-predbehl-svou-dobu-a-neuspel-ibm-simon-mel-jiz-v-roce-1992-dotykovy-displej/>>.

EIJNDEN van den, R. J. J. M. a kol. Compulsive Internet Use Among Adolescents: Bidirectional Parent–Child Relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*[online]. 2010, roč. 38, č. 1, s. 77–89 [cit. 4. dubna 2020]. Dostupné na WWW: <www.researchgate.net/publication/225600609_Compulsive_Internet_Use_Among_Adolescents_Bidirectional_Parent-Child_Relationships>. Dostupné též na WWW: <DOI: 10.1007/s10802-009-9347-8>.

- FRANKL, V. E. *Teorie a terapie neuróz. Úvod do logoterapie a existenciální analýzy*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1478-6.
- GILLERNOVÁ, I.; LIDICKÁ, J. *Styly výchovy v rodině: včera, dnes – a zítra?* [prezentace]. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra psychologie, 2013 [cit. 20. března 2020].
- HE M, a kol. Screen-related sedentary behaviors: Children's and parents' attitudes, motivations, and practices. *J Nutr Educ Behav* [online]. 2010, č. 42, s. 17–25 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19914872>>.
- HUČÍNOVÁ, L. a kol. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický 2007 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <www.msmt.cz › file › download>. ISBN 978-80-87000-07-6.
- HÝBNEROVÁ, J. Závislost na online prostředí. *Děti a online rizika* [online]. Linka bezpečí, 2012 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<http://http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730032.pdf>>.
- CHEN, Y.-L. a kol. ADHD and autistic traits, family function, parenting style, and social adjustment for Internet addiction among children and adolescents in Taiwan: a longitudinal study. *Science direct* [online]. 2015, roč.39, s. 20–31 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0891422214005307?via%3Dihub>>. Dostupné též na WWW: <<https://doi.org/10.1016/j.ridd.2014.12.02>>.
- CHEUNG, C. a kol. Addictive Internet Use and Parenting Patterns Among Secondary School Students in Guangzhou and Hong Kong. *Journal of Child and Family Studies* [online]. 2015, č. 24, s. 2301–2309 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10826-014-0033-2>>.
- CHOU, C.; LEE, Y-H. The moderating effects of Internet parenting styles on the relationship between Internet parenting behavior, Internet expectancy, and Internet addiction tendency. *The Asia-Pacific Education Researcher* [online], 2017, č. 26, s. 137–146 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs40299-017-0334-5>>. Dostupné též na WWW: <<https://doi.org/10.1007/s40299-017-0334-5>>.
- IHMEIDEH, F. M.; SHAWAREB, A. A. The association between Internet parenting styles and children's use of the Internet at home. *Journal of Research in Childhood Education* [online]. 2014 roč. 28, č.4, s. 411–425 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://doi.org/10.1080/02568543.2014.944723>>.
- JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN978-80-7367466-3.
- KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase. Studijní texty pro pedagogy volného času* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta. 2011 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2016/V285/npsc-skriptum.pdf>>. ISBN neuvedeno.
- KLIMEŠ, J. *Zásady pro rodiče* [online]. WWW.digiděti.cz [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<http://digideti.cz/deti-a-media-phdr-jeronym-klimes-ph-d/>>.

KOPECKÝ, J. a SZOTKOWSKI, R. *Rodič a rodičovství v digitální éře*. Výzkumná zpráva [online]. 2018, Olomouc: Univerzita Palackého, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file>.

KUČERA, J. *Historie Internetu v České republice* [online]. BRNO: MUNI, FI [cit. 20. března 2020] Dostupné na WWW: <<https://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>>.

KŮST, F. *Estetické strategie nových médií* [online]. Brno 2003 [cit. 20. března 2020]. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra mediálních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce: Mgr. David Kořínek. Dostupné na WWW: <<https://is.muni.cz/publication/512770/en/Esteticke-strategie-novych-medii/Kust>>.

LIN, C. a kol. The effects of parental monitoring and leisure boredom on adolescents' Internet addiction. *Adolescence* [online]. 2009, roč. 44, č. 176, s. 993–1004 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.researchgate.net/publication/43531762_The_effects_of_parental_monitoring_and_leisure_boredom_on_adolescents'_Internet_addiction>

LIVINGSTONE, S. Strategies of Parental Regulation in the Media-Rich Home. *Computers in Human Behavior* [online]. 2007, roč. 23, č. 3, s. 920–941 [cit. 4. dubna 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563205000543>>. Dostupné též na WWW: <<https://doi.org/10.1016/j.chb.2005.08.002>>.

LIVINGSTONE, S.; Helsper E.J. Parental mediation and children's Internet use. *Journal of Broadcasting and electronic media* [online]. 2008, roč. 52, č. 4, s. 581–599. [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <[http://eprints.lse.ac.uk/25723/1/Parental_mediation_and_childrens_internet_use_\(LSERO_version\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/25723/1/Parental_mediation_and_childrens_internet_use_(LSERO_version).pdf)>. Dostupné též na WWW: < DOI: 10.1080/08838150802437396 >.

MACEK, J. *Poznámky ke studiím nových médií* [online]. Brno 2010 [cit. 20. března 2020]. Disertační práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Volek, Ph.D. Dostupné na WWW: <https://is.muni.cz/th/id8e4/Disertace_-_Jakub_Macek.pdf>.

MANN, S. Does Being Bored Make Us More Creative? *Creativity Research Journal*. [online]. 2014, roč. 26, č. 2, s. 165–173 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <www.researchgate.net/publication/271991375_Does_Being_Bored_Make_Us_More_Creative. Dostupné též na WWW: <DOI: 10.1080/10400419.2014.90107>.

MIŠKOV, J. *Gameart – digitální hry a současná vizuální kultura* [online]. Brno 2008 [cit. 20. března 2020]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra mediálních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce: Mgr. David Kořínek. Dostupné na WWW: <https://is.muni.cz/th/140427/fss_b_a2/Bakalarska_prace_-_Jan_Miskov__140427_.pdf>.

MOAZEDIAN, A. a kol. Parenting Style and Internet Addiction, *Journal of Life Science and Biomedicine* [online]. 2014, roč. 4, č. 1, s. 9–14 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <[http://jlsb.science-line.com/attachments/article/27/J.%20Life%20Sci.%20Biomed.%204\(1\)%209-14,%202014.pdf](http://jlsb.science-line.com/attachments/article/27/J.%20Life%20Sci.%20Biomed.%204(1)%209-14,%202014.pdf)>. ISSN 2251-9939.

NAKONEČNÝ, M. Encyklopedie obecné psychologie. 2. uprav. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0625-7.

NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

OBROVSKÁ, J. *Analýza dat v kvalitativním výzkumu* [online]. Brno 2015 [cit. 20. března 2020]. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Dostupné na WWW: <https://is.muni.cz/el/1441/podzim2015/SP7BP_MTO1/um/BLOK_2_Setkani_2.pdf>.

ÖZGÜR, H. The relationship between Internet parenting styles and Internet usage of children and adolescents. *Elsevier* [online]. Edirne: Trakya University, Faculty of Education, 2016, č. 60, s.411-424 [cit. 20. března 2019]. Dostupné na WWW: <<https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.02.081>>

PANUŠOVÁ, N. *Mediální výchova v rodině se zaměřením na používání internetu* [online]. Hradec Králové 2017 [cit. 20. března 2020]. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta. Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Leona Stašová, Ph.D. Dostupné na WWW: <<https://theses.cz/id/jzahoy/24556848>>.

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času* [online]. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://docplayer.cz/180657-Pedagogika-volneho-casu.html>>. ISBN 978-80-7290-666-6.

PELLIS, S.; PELLIS, V. Rough-and-Tumble Play and the Development of the Social Brain. *Current Directions in Psychological Science* [online]. 2007, roč. 16, č. 2, s. 95–98 [cit. 6. dubna 2020]. Dostupné na WWW: <[3sat.de/wissen/wissenschaftsdoku/190502-sendung-wido-spielen-100.html](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1878739607300100)>.

PLZÁK, M.; FRÝBOVÁ, Z. *K lásce připraven*. Praha: Naše vojsko n. p. 1979. ISBN neuvedeno.

PRŮCHA, J. Metaanalýza v pedagogickém výzkumu. *Pedagogika* [online]. 1990, roč. 40, č. 4, s. 417–428 [cit. 19. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3831&lang=cs>>.

PŠENIČKA, M. *Pedagogika volného času* [online]. Praha, MFF UK, 2013, s.1 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <https://kdf.mff.cuni.cz/vyuka/pedagogika/seminarky/2013-14%20Milan_Psenicka_Pedagogika_volneho_casu.pdf>.

RAMIREZ, E. R. a kol. Adolescent screen time and rules to limit screen time in the home. *J Adolesc Health* [online]. 2011 roč. 48, č.4, s. 379–85 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <[doi: 10.1016/j.jadohealth.2010.07.013](https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2010.07.013)>.

RIDEOUT, V.; M.A.; VJR Consulting Inc. *The common sense census: Media use by tweens and teens* [online]. San Francisco. Common sense. 2015 [cit. 20. března 2020] Dostupné na WWW: <https://www.common sense media.org/sites/default/files/uploads/research/census_researchreport.pdf>.

RIDEOUT, V.; Robb, M. B. *The Common Sense census: Media use by tweens and teens, 2019* [online]. San Francisco, CA: Common Sense Media, 2019 [cit. 10. dubna 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.common sense media.org/sites/default/files/uploads/research/2019-census-8-to-18-key-findings-updated.pdf>>.

ŘÍČAN, P. S *děťmi chytře a moudře: Psychologie výchovy pro rodiče a prarodiče*. Praha, Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0343-8.

SOBKOVÁ, P. Mami, to nepochopíš! O internetu očima dětí. *Eduin* [online]. Praha, 2020. [cit. 20. března 2020] Dostupné na WWW: <<https://kudrna-blog.eduin.cz/2020/03/09/petra-sobkova-mami-to-nepochopis-o-internetu-ocima-deti/>>.

SPITZER, M. *Kybernetec!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví*. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-792-9.

SZÚ Zdraví dětí 2016. Životní styl (čas u PC, sportovní aktivita, výživa) [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2016 [cit. 15. prosince 2019]. Dostupné na WWW: <http://szu.cz/uploads/documents/chzp/odborne_zpravy/OZ_16/OZ_zivotni_styl.pdf>.

ŠMAHEL, D. a kol., EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. EU Kids Online [online]. 2020 [cit. 15. prosince 2019]. Dostupné na WWW: <<https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01of0>>.

ŠPAČEK, O. a kol. *Rodiče a výchova 2010. Závěrečná zpráva z výzkumu* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <http://sdilenihodnot.soc.cas.cz/getfile.php_file=19844300&filename=RodiceVychova2010_VyzkumnaZprava.pdf?fbclid=IwAR17n0jvUBtZFrJ_0zbSIrYbFj7Ch2WsPyQXZnERlfH1MZnSYj6uYQm9uaU>.

TUR–PORCAR, A. Parenting styles and Internet use. *Psychology and Marketing* [online]. 2017, roč. 34, č. 11, s. 1016–1022 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/mar.21040>>. Dostupné též na WWW: <<https://doi.org/10.1002/mar.21040>>.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie Dětství a dospívání*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VALCKE, M. a kol. Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers & Education* [online]. 2010, roč. 52, č. 2, s. 454–464 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.researchgate.net/publication/229411377_Internet_parenting_styles_and_the_impact_on_Internet_use_of_primary_school_children>. Dostupné též na WWW: <DOI: 10.1016/j.compedu.2010.02.009>.

VELDHUYS, L. a kol. Parenting Style, the Home Environment, and Screen Time of 5-Year-Old Children; The ‘Be Active, Eat Right’ Study. *Plosone* [online]. 2014 č. 9, s. 2 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3922818/>>. Dostupné též na WWW: <doi: 10.1371/journal.pone.0088486>.

WHO *To grow up healthy, children need to sit less and play more. New WHO guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age* [online]. Geneva, WHO, 2019 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.who.int/news-room/detail/24-04-2019-to-grow-up-healthy-children-need-to-sit-less-and-play-more>>.

YAFFE, Y.; SEROUSSI, D. Problematic Internet use in Israeli-Arab adolescent males: Do parenting styles matter?. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace* [online]. 2019, roč.13, č. 4, article 5 [cit. 20. března 2020]. Dostupné na WWW:<<https://http://dx.doi.org/10.5817/CP2019-4-5>>.

ZIMBARDO, P.; COULOMBOVÁ, N., D., *Odpojený muž. Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80247-5797-1.

ŽENÍŠKOVÁ, K. *Rodičovské styly výchovy a dospívající* [online]. Praha 2015 [cit. 20. března 2020]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc. Dostupné na WWW: <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/150181/?lang=en>>

Abstrakt

KAHLERTOVÁ, J. *Vliv výchovných stylů na regulaci činnosti dětí s médii v rodině*. České Budějovice 2020. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Bedřich Jetelina, ThD.

Klíčová slova: výchovný styl, média, děti, dospívající, rodiče, volný čas

Tato práce se věnuje přezkoumání vlivu rodinného výchovného stylu na regulaci dětského užívání médií. Použitá metoda je metaanalýza ve které se setkává 18 mezinárodních studií na téma rodina, výchovný styl, děti a užívání médií. Vliv výchovných stylů na regulaci dětského užívání médií byl v interpretaci vyhodnocen jako určující. Z kvantitativní i kvalitativní části shodně vychází jako nejvhodnější a vlastně jediný správný demokratický výchovný styl. U ostatních výchovných stylů nedochází k důležitému souběhu působení dimenzí kladného emočního vztahu a pevného výchovného řízení. V aplikaci na výzkum výchovných stylů v ČR je vidět, že pozitivnímu vlivu demokratického výchovného stylu je vystavena poměrně malá část dospívajících. Dále se při analýze zviditelnily již celkem známé vztahy mezi počtem a umístěním médií v domácnosti a jejich problémovým užíváním. Ukazuje se také velmi silný vliv dlouhodobé kontroly na míru a způsob užívání médií. Rodinné vztahy mají určující vliv na chápání kontroly dítětem. V rodinách s nevyrovnanou vztahovou a sociální situací může docházet k zanedbání primární prevence problémového užívání médií. Jako zajímavá se ukazují určitá nedorozumění v komunikaci dětí a rodičů ohledně samoty dětí u média a jejich zralosti k autonomnímu jednání. Z nich mohou oboustraně plynout nesrovnalosti ve vzájemných očekáváních.

Abstract

The Influence of Parenting Style on Regulation of Children's Media Use in Family.

Key words: parenting style, media, children, teens, parents, leisure time

The thesis deals with the review of the influence of the parenting style for the regulation of children's media use. The method used is meta-analysis in which 18 international studies on family, parenting styles, children and media usage meet. In the interpretation, the influence of parenting styles on the organization of children and the media was assessed as determining. From the quantitative and qualitative part, it comes out equally as the most suitable and the only right democratic parenting style. There is no significant concurrence of a positive emotional relationship and strong educational management in other parenting styles. It can be seen in the application of parenting styles in the Czech Republic that a relatively small proportion of adolescents are exposed to the positive influence of a democratic parenting style. In addition, the already well-known relationship between the number and placement of media in the home and problem of media usage were made visible in the analysis. There is also a very strong influence of long-term control on the rate and usage of media. Family relationships have a decisive influence on the understanding of control by the child. In families with unbalanced relationships and social situations, the primary prevention of problem of media usage may be neglected. Some shortcomings in the communication of children and parents regarding feelings of digital loneliness and their maturity to autonomous behaviour have proved interesting. These can lead to basic misunderstandings.